

A large crowd of people is gathered in a city street, celebrating. Many people are holding Estonian flags (black, white, and blue horizontal stripes). The crowd is dense, and the atmosphere appears festive. In the background, there are multi-story buildings with windows and a church with a large arched doorway. The overall scene is one of a significant public event or rally.

GUNNAR PAAL

**EESTI LIPP
OLÜMPIARÕNGASTE
KOHAL**

EESTI LIPP OLÜMPIARÕNGASTE KOHAL

GUNNAR PAAL

EESTI LIPP OLÜMPIARÕNGASTE KOHAL

Eesti Spordi- ja
Olümpiamuuseum

Fotod: Toomas Aring, Faivi Kljutšik, Aldo Luud,
Lembit Peegel, Dmitri Prants, Viktor Rudko,
Ilmar Saabas/Ekspress Meedia, Endel Tarkpea,
Gunnar Vaidla, Jüri Vendelin, Gunnar Paali erakogu,
Scanpix Baltics, Eesti Olümpiaakadeemia,
Eesti Olümpiakomitee, Eesti Spordi- ja Olümpiamuuseum

Toimetaja: Kalle Voolaid

Konsultant: Andrus Nilk

Kujundus ja küljendus: Kalle Müller

Trükk: Greif

Eriline tänu: Eesti Olümpiakomitee

ISBN 978-9949-9033-7-5

© Gunnar Paal 2017

SISUKORD

Eesti lipp olümpiarõngaste kohal	7
Eesti Olümpiakomitee juhid olümpialiikumisest	9
Eesti Olümpia Komitee sünnid aitas kaasa Eesti omariikluse arengule	11
Eesti olümpialiikumine ja Pierre de Coubertin	15
Olümpiavaimustuse tõus ja taasiseseisvusliikumine	17
Esimesed sammud EOK taastunnustamise teel	21
Olümpiaspordi konverents	22
EOK esimeste otsuste langetamine	26
EOK kogunes esimesele koosolekule	28
Püüdlused koos Läti ja Leeduga	30
Toetuse otsingul	32
Sihikul Lausanne	34
Balti olümpiakomiteede koostöö	35
Esimene kohtumine ROK-i peakorteris	37
EOK tegevuse käivitamine	39
EOK sekretariaadi moodustamine	42
Olümpiafond aitas koguda raha	44
Olümpiavaim kui kõige alus	47
Eesti Olümpiaakadeemia olümpiamõtte kandjana	49
Taas koos lätlaste ja leedulastega Lausanne'is	54
Eesti olümpialiikumise pööripäev	56
ROK-i täitevkomitee otsus	58
Kutse olümpiamängudele	60
Esimesed argimured	66
Sponsorite tähelepanu	69
Olümpiaga seotud külalislahkus	72

Adidase abivalmidus	74
Olümpiajuhtide visiidid Tallinnasse	78
President Lennart Meri kõne olümpialiikumise sajandal sünnipäeval	81
President Lennart Meri visiit Lausanne'i	84
Lipp olümpiamängudel	87
EOK presidendivalimistest	90
Tegudeinimene Tiit Nuudi	95
EOK ja ESK otsustasid ühineda	97
Mart Siimanni riigimehelik haare	99
Neinar Seli suunas pilgu tulevikku	102
Urmas Sõõrumaa panustab meeskonnatööle	104
Pariisi olümpiakongressil	106
Quo vadis, olümpialiikumine?	108
Olümpia fenomen	109
Olümpia missioon	111
Olümpia motivatsioon	114
Olümpiasportlase määratlus	117
Olümpism käib ajaga sammu	120
Olümpia universaalsus	122
Olümpiavaimustus loob kooskõla	124
Rahvusvaheline Olümpiakomitee ühendab maailma spordiliikumist	125
Olümpiaperekond	127
Kuhu liigub olümpia?	129
Lõpetuseks	133
 Kasutatud kirjandus	 135

EESTI LIPP OLÜMPIARÕNGASTE KOHAL

Riigilipu esitlemine koos viie olümpiarõngaga on olnud läbi aegade tähtis kõikidele olümpiaperekonda kuuluvatele rahvastele. Lipul on sümboli tähendus, lipu järgi tuntakse riiki ja seda olümpiamängudel esindavaid sportlasi. Lippu kantakse avatseremoonial olümpiadelegatsiooni ees ja see heisatakse võitja auks autasustamisel.

Olümpialiikumise sümbol – viis omavahel põimunud olümpiarõngast – sümboliseerib maailmajagude liitu ja kogu maailma sportlaste kohtumist olümpiamängudel. Vähemalt mõni olümpiaembleemi värvidest leidub ilmselt iga riigilipu värvide hulgas.

Sinimustvalgel trikoloorigil on Eesti riigi ja meie olümpialiikumise jaoks eriline tähendus.

1988. aastal lehvis Soulist saabunud olümpiasangarite vastuvõtul Tallinnas Raekoja platsil innustav loosung: „Oma lipu all olümpiale!“ Sellega kaasnenud tunnetetulv ühendas spordirahvast iseseisvuspüüdlustes. Olümpiamängud sinimustvalge lipu all on Eesti rahvast läbi aegade sidunud. Riigilipu tähtsust olümpiavõidu tähistamisel

Gunnar Paal

rõhutab seegi, et Eesti olümpiasangaritele on kingitud Toompeal Pika Hermannini tornis lehvinud lipp.

Võimaluse taas oma lipu all olümpiale minna saime 1991. aasta 18. septembril, kui Rahvusvahelise Olümpiakomitee (ROK) täitevkomitee taastas Eesti Olümpiakomitee (EOK) õigused olümpiaperekonna täieõigusliku liikmena.

Ajalooline hetk 18. novembrist 1991: Eesti osalemine olümpialiikumises on taastatud! Rahvusvahelise Olümpiakomitee president Juan Antonio Samaranch õnnitleb Eesti Olümpiakomitee juhti Arnold Greeni

EESTI OLÜMPIAKOMITEE JUHID

OLÜMPIALIIKUMISEST

URMAS SÕORUMAA (EOK president 2016– ...)

“Olümpialiikumine tõstab erilisel viisil esile kõike head ja positiivset, mis maailmas olemas on. See liidab inimesi rahu ja sõpruse nimel. See lõhub rahvaste ja kultuuride vahelisi tõkkeid. Olümpia inspireerib, olümpia avab südameid ja muudab inimesed rõõmsaks.”¹

NEINAR SELI (EOK president 2012–2016)

“Medalid säravad, aga eelkõige peab neist kiirgama jõudu! Me peame hiilgusest ja kõlinast leidma vajaliku, et uus põlvkond saaks tõusta ja tiivustada järgneajaid. Et noored hoiaks Eestimaad! Et me rahvas oleks terve ja tugev, et me võiks kümne aasta pärast Eesti Olümpiakomitee 100. sünnipäeval vaadata oma spordiajaloole sama austavalt kui täna!”²

MART SIIMANN (EOK president 2001–2012)

„Sporti armastatakse ja sporti usutakse. Sport ongi armastus ja usk. Vahel on sport põgenemine, peitmine, pääsemine keerulisest, vastuolu-

lisest, pettust täis maailmast ausate lihtsate reeglite järgi toimivasse keskkonda. Vahel vaimne ja hingeline enesepuhastus, samastumine oma iidolitega. Spordis on armastus truu, põhiväärtused igavesed, kangelaste sära kustumatu.”³

1 EOK presidendi Urmas Sõorumaa pöördumine liikmeskonna poole 19. aprillil 2016 Vt: <http://www.eok.ee/urmas-s%C3%B5%C3%B5rumaa-p%C3%B6%C3%B6rdumine-eok-liikmeskonna-poole>

2 Kõne EOK 90. aastapäeva puhul 9. detsembril 2013. Vt: <http://www.eok.ee/eesti-ol%C3%BCmpia-komitee-presidendi-k%C3%B5ne-eok-90-aastap%C3%A4eval>

3 Siimann, Mart „Subjektiivselt. Esinemised, artiklid, intervjuud 2002–2012“ (Tallinn, 2012), lk 67

TIIT NUUDI (EOK president 1997–2001)

„Olümpialiikumine on protsess, kus osaleb kogu Eesti rahvas, olümpiavõit ühendab meid nagu laulupeod.“⁴

ARNOLD GREEN (EOK president 1989–1997)

„Olümpiamängudel osalemine on austav ülesanne igale sportlasele. See ei ole ainuüksi oma võimete demonstratsioon – see on ka oma maa ja rahva esindamine.“⁵

KINDRAL JOHAN LAIDONER (EOK esimehe kt 1931–1934, esimees 1934–1953)

„Olen jälginud meie spordiliikumist rahuldustundega. Olen andnud tal osa endast ja annan seda ka edaspidi, sest olen hinnanud temas esmajärgulise tähtsusega riiklikku tegurit igale rahvale, kes tahab olla terve, elujõuline ja võimas... Eesti spordiliikumine on üle elanud tõususid ja mõõnasid. Viimased aastad on olnud suure tõusu tähe all, mida on põhjustanud raudgematu edasipüüe ja tubli enda-algatus. Minu soov on, et praegune raskem olukord üksnes ergutaks meid veel suuremale edasipüüele.“⁶

FRIEDRICH KARL AKEL (EOK esimees 1924–1931)

„Kehakultuur on veel uudismaaks meil. Siia tuleb juhtida jõudu ja tahet, et küнд ja külv paneks haljendama ja vilja kandma põllu, kust võiks ammutada toitu rahva tervis, tahtejõud ja iseteadvus.“⁷

4 Sommer, Sven (koostaja) „Eesti Olümpiakomitee 75“ (Tallinn, 1998), lk 5

5 Kõne olümpialiikumise 100. aastapäeva tähistamise aktusel Estonia teatris 20. juunil 1994. Kõne tekst asub EOK arhiivis

6 Kõne Eesti spordiliikumise 20. aastapäeva tähistamisel (1940). Vt: Sommer, Sven (koostaja) „Eesti Olümpiakomitee 75“ (Tallinn, 1998), lk 63

7 Kõne EOK esimehena ametisse astumise puhul (1924). Vt: Sommer, Sven (koostaja) „Eesti Olümpiakomitee 75“ (Tallinn, 1998), lk 62

EESTI OLÜMPIA KOMITEE SÜND AITAS KAASA EESTI **OMARIIKLUSE** ARENGULE

Eesti Olümpia Komitee asutamisele 1923. aastal pani aluse spordihuvi suurenemine rahva seas möödunud sajandi alguses. Esimesed Maarjamaal sündinud silmapaistvad sportlased andsid endast rahvusvahelisel areenil märku 19. sajandi lõpul. Imetlust vääriva raskejõustiklasena kerkis esile Georg Hackenschmidt – tugev atleet nii tõstmises kui ka maadluses. 1898. aasta mitteametlikel raskejõustiku Euroopa meistri-võistlustel esindas ta Venemaad ja teda imetleti kui Vene vägilast.

Rahvustunde tõus ja sportlik vaim viisid spordiselti Kalev moodustamiseni, lisaks tekkis väiksemaid spordiühendusi kogu maal. Meie paremad sportlased, eeskätt raskejõustiklased ja kergejõustiklased, soovisid saada tugevaks ja

Tartust pärit Georg Hackenschmidtist sai esimene üldtunnustatud maailmameister elukutseliste raskekaalu maadluses

mõõta rammu teiste rahvaste vägevatega. Soovist edendada rahvusvahelisi suhteid loodi sidemeid teiste maade spordiorganisatsioonidega. Meie spordi arenemisele andis olulise eelduse 1894. aastal asutatud Rahvusvaheline Olümpiakomitee, mille liikmeskond aina suurenes.

Sõnumid uutest spordivõistlustest – olümpia mängudest – ärgitasid eestlasigi omi “olümpia” võistlusi korraldama. Kui aga Martin Klein pälvis 1912. aastal Stockholmi olümpiamängudel Venemaa võistkonna eest maadeldes hõbemedali, sai meie olümpialiikumine tugeva ja emotsionaalselt ergutava tõuke. Paraku pidurdas arenguid 1914. aastal puhkenud I maailmasõda.

1918. aasta 24. veebruaril sündinud Eesti Vabariigi esimesed kaks aastat olid keerulised, sest käis Vabadussõda. Siiski on iseseisva Eesti riigi käekäik ikka olnud tihedalt seotud rahvusvahelise olümpialiikumisega. Maailma suurriike ja ka väikest Eestimaad raputanud sündmused tugevdasid meie sportlaste soovi osaleda oma riigi esindajatena rahvusvahelistel võistlustel ja minna olümpiamängudele.

Selle soovi teoks tegemiseks korraldati 1919. aasta 30. novembril Tallinnas esimene spordikongress. Üritust vedasid kõige mõjukama spordiühenduse,

Üks läbi aegade kuulsamaid eestlastega seonduvaid olümpiafotosid: hetk Martin Kleini (valges) ja Alfred Asikaineni 11 tundi ja 40 minutit kestnud maadlusest. Eestlasele võidu ja olümpiahõbeda toonud kurnav kohtumine on läinud ajalukku kui aegade pikim maadlusmatš

spordiselts Kalevi entusiastid. Kongressil võeti vastu otsus luua Eesti Spordi Keskliit ja Eesti Olümpia Komitee, mis panid aluse meie rahvusliku spordiliikumise ühendamisele ja koordineerimisele.

Eestlaste olümpiadebüüt 1920. aastal Antwerpenis sai teoks tänu Belgia Olümpiakomitee viimasel hetkel saadetud kutsele. Abiks oli siin Eesti Vabariigi tollaegne välisesindaja Londonis, Ants Piip, kes tegi selgitustööd nii Brüsselis kui ka Pariisis. Kaalukeeleks olid Eesti välisesindaja Karl Robert Pusta ja ROK-i presidendini parun Pierre de Coubertini läbirääkimised Pariisis. Professor Piibu tegevuse hindamisel on hiljem rõhutatud, et riigimehed mõistsid – Eesti sportlaste esinemine Antwerpeni mängudel võib kiirendada Eesti riigi *de facto* tunnustamist

Antwerpeni olümpiale amindi veel ametlikult moodustamata olümpiakomiteeta, kuid tagasi tuldi juba tunnustatud olümpiariigina, sest tõstja Alfred Neuland tõi Eesti maale esimese olümpia-kulla, millele tõstja Alfred Schmidt (Ain Sillak) ja maratonijooksja Jüri Lossman lisasid hõbeda.

Meie olümpiasportlased on Antwerpenist taas kodumaale jõudnud. Vastne olümpiavõitja Alfred Neuland seisab esireas paremalt kolmandana

maailmas. Iseseisva riigi võistkond ülemaailmsel suurvõistlusel andis olulise panuse Eesti Vabariigi viimisel maailmaareenile ja sillutas teed diplomaatilise tunnustuse saamiseks alates 1921. aasta jaanuarist.

Uus impulss kogu spordiliikumisele anti 1922. aastal, kui moodustati Eesti Spordi Keskliit. Spordirahva soovil otsustati koostada EOK põhikiri, mille kinnitas 1923. aasta 8. detsembril Tallinn-Haapsalu Rahukogu. Järgmise aasta 21. veebruaril said EOK liikmeteks Jaan Tõnisson, Johan Laidoner, Georg Vestel, Kaarel Eenpalu, Ado Anderkopp, Friedrich Akel, Oskar Kallas, Heinrich Koppel, Karl Robert Pusta, Artur Uibopuu, Anton Uesson ja Leopold Tõnson, auesimeheks valiti Konstantin Päts ja sekretäri amet usaldati Ado Anderkopile. Niisiis kuulusid meie olümpiaühendusse sporditegelaste kõrval ka riigimehed.

Spordi- ja olümpiajutud olid tele-eetrist leitavad ka 1970. aastatel. Vasakult: korvpalliäss Joann Lössov, maadlejad August Englas ja Johannes Kotkas ning saatejuht Valdo Pant

EESTI OLÜMPIALIIKUMINE JA PIERRE DE COUBERTIN

Nüüdisaegsete olümpiamängude rajajal Pierre de Coubertinil oli täita otsustav roll ka meie spordiliikumises. Eesti riigi süünd haakus täielikult tema ettekujutusega olümpialiikumise laienemisest ning oli kooskõlas tema arusaamisega selle ürituse mõttest. Olümpialiikumist elule äratades soovis Coubertin, et Prantsuse noorsugu tunnetaks oma elujõudu ja tugevust ausas sportlikus võistluses teiste riikide noortega. See soov tekkis Coubertinil suuri kannatusi põhjustanud 19. sajandi lõpu sõdade tõttu. Ta nägi oma kujutelmas olümpia-

liikumist ja koos sellega sporti kui kitsalt noorsoo universaalse kasvatamise vahendit. Samas soovis ta hoida olümpiamotivatsiooni lahus majanduslikust ja poliitilisest kontekstist.

Coubertin polnud päri muutustega, mida aeg olümpialiikumisse paratamatult kaasa tõi. Tema viimane avalik esinemine oli 1936. aastal Lausanne'is, kus ta pidas olümpiatule süütamise puhul raadiokõne. Seal rõhutas ta, et spordikultus ei aita kaasa mitte ainult rahva tervise tugevdamisele, vaid tugevdab ka inimeste tahtejõudu eluvõitluses.⁸

1927. aastal kirjutas Coubertin aga järgmist: „Olümpiamängude hiilgus ei pimesta mind põrmugi. Muide, see puudutab ainult eliiti, sest tema sihiks on nende atleetide austamine ja esiletõstmine, kelle erakorralised saavutused toidavad üldise sportliku tegevuse jaoks vajalikku auhunnust ja võitlusvaimu. Aga eliidi vastas seisavad massid, seisavad kõik, kes spordiga tegelevad, tahtmata seal saavutada silmapaistvaid tulemusi.“⁹

Coubertini ja toonase ajastu käsitluse lõpetuseks sobib rõhutada tema enam kui sada aastat tagasi öeldud mõtet: „Sõbrad, pidu on lõppenud. Käes on spordi argipäev. Ja veel pole teada, mis on tähtsam. Kas me tõesti tegime ilma liialdamata öeldud tohutu töö vaid selleks, et kord nelja aasta jooksul võtta osa pidustustest. Ei, pidupäeva pärast ei tasunud nii palju jõudu kulutada. Nüüd peab asuma töö kallale, mille tulemused pole nii märgatavad, kuid on tähtsamad igasugustest saluutidest. Tuleb alustada uut võitlust – võitlust selle eest, et kehakultuur ja sport jõuaksid sadade, tuhandete, miljonite igapäevasesse ellu.“¹⁰

8 „Pierre de Coubertin“ (Tallinn, 1979), lk 143

9 „Pierre de Coubertin“ (Tallinn, 1979), lk 219

10 „Pierre de Coubertin“ (Tallinn, 1979), lk 87

OLÜMPIAVAIMUSTUSE TÕUS JA **TAASISEISESVUSLIIKUMINE**

Eesti soov taas osaleda olümpiamängudel oma lipu all sai küpseks 1988. aastal Tallinnas Raekoja platsil, kui juubeldav rahvahulk võttis vastu Soulis olümpiakulla võitnud Erika Salumäed ja Tiit Sokku.

Rein Veidemanni kõlav hõisatus „Oma lipu all olümpiale!“ ei jäänud hüüdjaks hääleks kõrbes. See pani spordirahva käärima. Olgugi, et siis ei kujutanud keegi täpselt ette, kuidas soovi teoks teha. Nõukogude Eesti oli igapäevareaalsus, kuigi juba ilmnesis Nõukogude Liidu mõranemismärgid.

Arvan, et spordirahva soov pääseda taas oma võistkonnaga olümpiale hakkas tärkama juba 1980. aasta suvel, kui Tallinnas korraldati Moskva olümpiamängude purjeregatti. Nende mängude korraldusõiguse taotlemisel ei

püüdnud NSV Liidu olümpiakomitee salata, et nii Eesti, Läti kui ka Leedu osalesid kahe maailmasõja vahel iseseisvalt olümpiamängudel. See argument oli kirjas isegi mängude taotlemise ametlikus bülletäänis, et saada ROK-ilt tugevam toetus. Tallinna olümpiaregati korralduskomiteel oli aga tegu ROK-i peasekretäri madam Monique Berlioux'ga, kes võitles nn vabariikliku organiseerimiskomitee nimetuse vastu. Tema seisukoht oli, et olla saab vaid üks korralduskomitee ja see asub Moskvas.

Tallinn 1980. Olümpiatuli põleb

Olümpiaregatt tõi Eestisse olümpiavaimustuse, mis kulmineerus olümpiatule süütamisega Pirital. Võistlused korraldati heal tasemel, samuti kaanes regatiga rikkalik kultuuriprogramm. Tolleaegne Tallinna linnapea Ivar Kallion on olümpiaregati meie pealinnas toimumise eest tunnustust väärt, kuigi sellega seoses tehti vastakaid poliitilisi avaldusi. Kui pidasime 1991. aastal ROK-is läbirääkimisi Eesti Olümpiakomitee taastunnustamise üle, siis meenutati Tallinna olümpiaregatti ja selle korraldajaid suure lugupidamisega.

Tulevane olümpiakeskus Piritas saab nurgakivi (6. mai 1976). Esireas askeldavad (vasakult): Arnold Green, Tallinna linnapea Ivar Kallion ja rahvusvaheline purjetamisjuht Beppe Croce

Olümpiamängude eel pöörati Tallinnas suurt tähelepanu rahvusvaheliste purjetamisvõistluste korraldamisele. 1978. aasta Balti regatil peavad nõu Ivar Kallion ja käesoleva raamatu autor Gunnar Paal

Kohe pärast Moskva olümpiat hinnati Tallinna regatti aga kõige paremini korraldatud purjetamisvõistluseks mängude ajaloos, ehkki osavõtt sellest jäi USA ja mitme Lääne-Euroopa riigi boikoti tõttu loodetust väiksemaks.

Olümpiavaimustuse kasvuga samal ajal suurenes rahva üksmeel 1987.-1988. aasta nn fosforiidisõja käigus. See kulmineerus ühisrinde tekkega fosforiidikaevanduste rajamise vastu Ida-Virumaal. 1989. aastal hoogustus veelgi rahvaliidumine Eesti Vabariigi iseseisvuse taastamiseks. 24. veebruari koosolekul kõlas üleskutse Eesti Kodanike Komiteede loomiseks. Elujõudu kogus Rahvarinne. Nende tegevus iseseisvuse taastamisel oli oluline.

ESIMESED SAMMUD EOK TAASTUNNUSTAMISE TEEL

Pärast olümpiakangelaste Salumäe ja Soku vastuvõttu sattus Eesti NSV Spordikomitee esimees Mati Mark keerulisse seisu. Ühtpidi tuli tal ametimehena reageerida spordirahva soovile, teisalt oleks mõtlematud avaldused maksnud talle spordijuhi koha. Mõistes, et asja ei saa kuidagi niisama jätta, kutsus ta olukorra üle arutlemiseks kokku ekspertgrupi. Mind isiklikult kutsuti sinna kui rahvusvahelist olümpiaorganisatsiooni uurinud isikut. Olin kaitsnud väitekirja olümpiaküsimustes.

Ekspertgrupp lähtus sellest, et Eesti peab saama õiguse lähetada olümpiamängudele iseseisva delegatsiooni. Päevakorras oli ainult üks oluline punkt: kuidas leida õige tee Lausanne'i, ROK-i peakorterisse, et saaksime küsimuse üldse tõstatada. Spordirahvalt mandaadi saamiseks ja vastava otsuse langetamiseks oli vaja kokku kutsuda olümpiaspordi konverents.

Sel ajal kogus jõudu Rahvarinne, kes nägi ühe eesmärgina samuti EOK tegevuse taaskäivitamist. Pidasime Rahvarinde esindajatega nõu ja leidsime, et otsuse langetamine peab jääma ikka spordirahvale, et vältida ettevõtmisele poliitilise maine kleepimist. Rahvarinne otsustas aga toetada meie püüdlusi iseseisva esindusega olümpiamängudel osalemiseks.

OLÜMPIASPORDI KONVERENTS

Tõstatus küsimus, millal olümpiaspordi konverentsi korraldada. Kõige parem oleks olnud, kui see oleks toimunud 1988. aastal. Siiski leiti, et detsembrikuu saginas pole mõttekas üritust läbi viia. Parimaks ajaks peeti järgmise aasta 14. jaanuari.

Lätlased jõudsid samal ajal ette ja taastasid oma olümpiakomitee 1988. aasta detsembris. Nende konverents oli tuline ja täis kategoorilisi nõudmisi ROK-ile. Läti ajutise olümpiakomitee presidendiks valitud Vilnis Baltiņš oli sõjakas ja püüdis sama hoiakut ka meisse süstida. Meie radikaalsed sportitegelased leidsidki, et peame samuti tormakalt tegutsema ja ROK-ile ultimaatiivsed nõudmised esitama. Oli ju teada, et ROK polnud kunagi pärast Balti riikide annekteerimist Nõukogude Liidu poolt võtnud vastu ühtegi dokumenti nende kolme riigi olümpiakomiteede tegevuste lõpetamise kohta.

Leidsime konverentsi korralduskomitees, et meil tuleb ROK-ile asjalikult olukorda selgitada. Suhtlema pidime olümpiahartat järgides, sest selles dokumendis on kirjas, et ROK on kõrgeim

Gunnar Paal kaasati EOK tegevusse kui olümpiaküsimuste ekspert, kes on sel teemal kaitsnud ka väitekirja

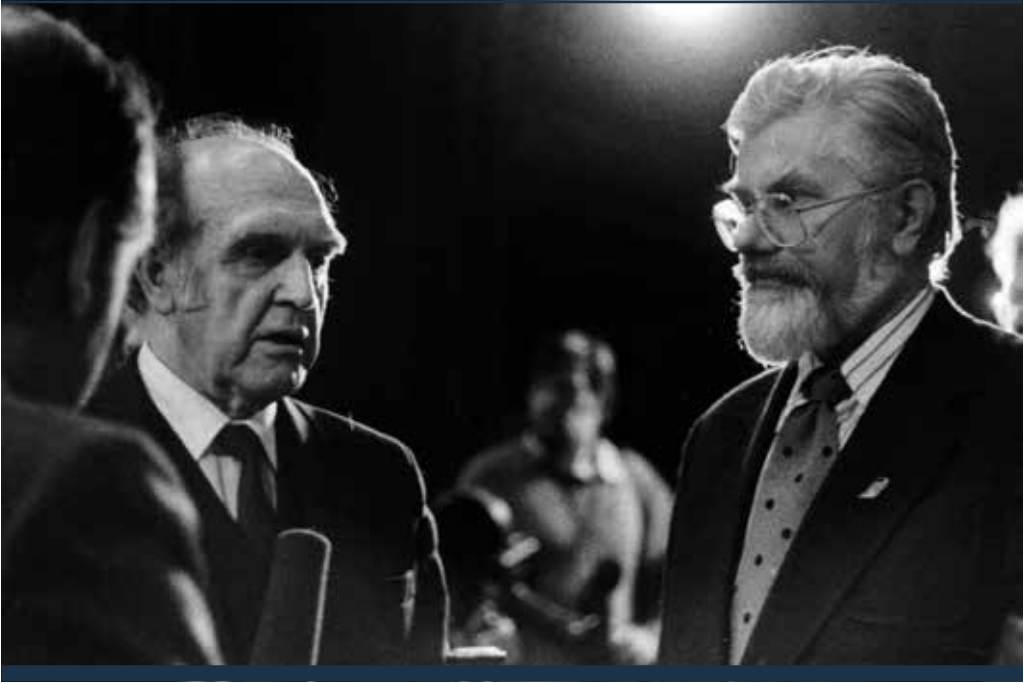
autoriteet kõikides olümpiaküsimustes. Seega – ükskõik, missugune otsus ka ei tuleks, seda saab suveräänselt vastu võtta ainult ROK.

Korralduskomitee otsusel pidin mina kui olümpialiikumise probleemidega kursis olija tegema põhiettekande ja kui vaja, andma puldist kõikidele sisulistele küsimustele vastused. Selgitasin, kuidas asjad käivad: kes saab moodustada olümpiakomitee, kuidas see toimib, missugused on organisatsiooni õigused ja kohustused. Samas juhtisin tähelepanu, et uue olümpiakomitee koosseisu moodustamisel peame õiguslikult arvestama 1923. aastal asutatud EOK tegevuse kestmist, kuigi ükski selle liige pole enam elus.

Pidime järgima õigusliku järjepidevuse printsiipi nii, nagu seda järgis Eesti riik kogu Nõukogude Liidu okupatsiooni perioodil. Pidime konverentsil osalejatele selgeks tegema, et eesmärgi saavutamiseks tuleb astuda poliitiliselt läbimõeldud sammud.

Eesti NSV Ülemnõukogu oli küll 1988. aasta 16. novembril vastu võtnud deklaratsiooni Eesti NSV suveräänsusest, kuid meie maa oli ikka veel okupeeritud. Spordirahvas ei saanud lihtsalt kokku tulla ja olümpiakomiteed moodustada. Täita tuli ROK-i reegleid,

Estonia teatrisaalis on käimas olümpiaspordi konverents

Kaamera ees on taasalustanud Eesti Olümpiakomitee esimesed juhid, (vasakult) president Arnold Green ja asepresident Atko Viru

mille järgi moodustavad olümpiakomitee rahvusvaheliselt tunnustatud rahvuslikud spordialaliidud. Pidime arvestama ka sportlastega, kes kuulusid siinsete spordialaliitude kaudu Nõukogude Liidu spordiorganisatsioonidesse. Mõtlematu oleks olnud kuulutada, et Eesti sportlased boikoteerivad esinemist olümpiamängudel Nõukogude Liidu koondise ridades.

Estonia teatrisaalis toimunud konverentsil tekkis elav mõttevahetus. Tulisemad sõnavõtjad soovisid loobuda diplomaatiast, moodustada kohe olümpiakomitee ning esitada oma nõudmised ROK-ile. Jurist Tõnu Kõrda andis olukorrale õigusliku hinnangu ja kutsus otsuste vastuvõtmisel arukalt käituma. Tehti kümneid ettepanekuid. Moodustati redaktsioonikomisjon, mis hakkas neid läbi vaatama ja otsust vormima. Samal ajal jätkus saalis äge mõttevahetus. Redaktsioonikomisjoni

Kui konverentsil oleks välja käidud ettepanek moodustada uus olümpiakomitee, siis oleksime lõhkunud protsessis väga olulise tingimuse – järgida õigusliku järjepidevuse printsiipi.

liikmena selgitasin äikest täis publikule, et kõik ettepanekud vaadatakse läbi ja nende põhjal kujundatakse konverentsi tahtele vastav otsus.

Juristid Kõrda ja Arvo Junti lugesid otsuse projekti ette. Osalejad kuulasid tähelepanelikult ja ma mõistsin, et lõpuks saadakse vastu võtta otsus, mis avab meile soodsa võimaluse Eesti olümpiaasja ajamisel edasi minna.

Olümpiaspordi konverents langetas tollases poliitilises olukorras asjaliku ja kaine otsuse: jätkata 1923. aastal asutatud Eesti Olümpia Komitee tegevust; võttes aluseks kehtiva EOK põhikirja, valida kaks EOK liiget, kes nimetavad ülejäänud EOK liikmed; valida 100-liikmeline volikogu (olümpiakogu), kes kinnitab olümpiakomitee koosseisu; võtta vastu deklaratsioon Eesti Olümpia Komitee tegevuse jätkamise kohta; pooldada koostööd Läti Ajutise Olümpiakomiteega, Leedu Rahvusliku Olümpiakomiteega ning teiste rahvuslike olümpiakomiteedega; kutsuda 1989. aasta neljandas kvartalis kokku Eesti spordikongress.

1923. aastal kinnitatud EOK põhikirja alusel valiti kaks EOK liiget, Arnold Green ja Atko Viru. Neile tehti ülesandeks nimetada ülejäänud 13 EOK liiget. Kui valitud sai ka sajaliikmeline konverentsi volikogu, oli pinge saalis lõpuks maandatud.

EOK ESIMESTE OTSUSTE LANGETAMINE

Pärast olümpiaspordi konverentsi pidasid Green ja Viru omavahel nõu, aga arutlesid ka teistega, keda kaasata õigusliku järjepidevuse alusel taastatavasse olümpiakomiteesse. Nad on meenutanud, et arutelud olid sisukad. Samas tunnistasid nad, et mitmed tuntud inimesed loobusid andmast nõusolekut hakata olümpiakomitee liikmeks. Vaevalt oli selle taga soovimatus komitee tegevuse taastamises kaasa lüüa, küllap olid põhjused muud, kas isiklikud või tööalased. Ei saa alahinnata ka ajastut. Tõsi, tänu perestroikale ja glasnostile võis juba vabamalt mõtteid vahetada, kuid ega keegi osanud ju poliitiliste sündmuste arengut täpselt prognoosida.

Mäletan, et isegi Green kõhkles olümpiaspordi konverentsil, kas nõustuda Eesti olümpiaorganisatsiooni etteotsa asuma. Ta oli siis ju veel Eesti NSV välisminister. Konverentsi ajal oli meil sellest palju juttu Aado Slutskiga, kes tegi Greenile selgeks, et pole teist temaga võrdväärset isikut, keda toetab nii spordi- kui ka kultuuriüldsus ja kellel on hea rahvusvaheline maine. Green oli väga emotsionaalne inimene ja küllap mängis tema hilisemas nõustumises rolli ka Estonia teatrisaalis valitsenud tugev aura.

EOK liikmete üle pidasid Green ja Viru omavahel nõu enam kui kaks kuud. Lõpuks otsustasid nad kutsuda EOK liikmeskonda veel 13 liiget. Atko Viru on meenutanud, et valik tehti 28 kandidaadi hulgast.

„Koheselt saavutasime üksmeele kutsumaks komitee liikmeskonda spordialal meditsiinikandidaadiks saanud olümpiaarsti kogemusega Toomas Savi, olümpialiikumise eriteadlase pedagoogikakandidaat Gunnar Paali ja pedagoogilise instituudi dotsendi Rein Haljandi,“ kirjutab Viru oma eluloorämat. Ta selgitas, et õigeks peeti ka edukate olümpiasportlaste kaasamist.

Välja valiti kuldmedaliga pärjatud Jaan Talts ja Jaak Uudmäe ning kahekordne olümpiamängude pronksmedaliomanik Bruno Junk. Kultuuriinimestest kaasati dirigent Eri Klas ja teatrimees Mikk Mikiver. Meedia esindajatest, seaduse- ja majandusajandajatest tehti ettepanek Aado Slutskile, Tõnu Laagile, Ants Laosele ja Mart Tarmakule. Liikmeskonda kutsuti ka heade organisatoorivõimetega Peedu Ojamaa.

“Kõigil juhtudel oli vaagimise all kandidaadi sobivus tahtmise poolest kaasa tulla, spordi tundmise poolest ning valmisolekust osaleda töörügajana, mitte kõrge institutsiooni esindajana,“ põhjendas Viru valiku kriteeriume.¹¹

11 Viru, Atko-Meeme „Eluhelgus ja ajavarjud“ (Tartu, 2006), lk 477

EOK KOGUNES **ESIMESELE** KOOSOLEKULE

1989.aasta 29. märtsil kutsusid Green ja Viru Toompealossinõupidamiseruumi need inimesed, keda soovisid esitada taastatud EOK liikmeteks. Presidendiks valiti Arnold Green, asepresidendiks Atko Viru ja mulle usaldati peasekretäri amet. EOK liikmeteks valiti Bruno Junk, Rein Haljand, Eri Klas, Tõnu Laak, Ants Laos, Mikk Mikiver, Peedu Ojamaa, Toomas Savi, Aado Slutsk, Jaan Talts, Mart Tarmak ja Jaak Uudmäe. Otsused kinnitas olümpiaspordi konverentsi sajaliikmeline volikogu, kes pärast seda lõpetas ka oma töö.

Stardipauk oli kõlanud ja töö läks kiiresti käima. Teadvustasin, et minult sooviti eelkõige organisatsiooni taaskäivitamiseks vajalikku pingelist tööpanust tõhusa ja tulemusliku asjaajamise näol. Esimeseks ülesandeks oli

Eesti Olümpiakomitee esimeste liikmete ühispilt 29. märtsist 1989. Pildilt puudub Eri Klas

loomulikult 1923. aastal asutatud EOK põhikirja nüüdisajastamine. Tegime seda 26. aprillil, kui sõitsime viieteistkümnekesi nagu üks mees Käärikule ja käisime põhikirja rida rea haaval põhjalikult läbi.

Olümpiaharta nõudis, et olümpiakomitee tegevus peab põhinema rahvusvaheliselt tunnustatud rahvuslike spordialaliitude tegevusel, kuid Eesti Vabariigi spordiliitude eksistents oli pärast Nõukogude okupatsiooni algust katkenud. Nende taastamiseks oli aga jällegi vajalik ROK-i tunnustatud rahvusliku olümpiakomitee tunnustus. Tõdesime ühiselt, et olukord oli väga keeruline, ent mitte lootusetu.

EOK esimesel istungil valisime täitevkomitee, kuhu kuulusid president Arnold Green, asepresident Atko Viru, peasekretär Gunnar Paal ning liikmed Mart Tarmak ja Tõnu Laak. Moodustasime ka esimesed komisjonid, mille töö käivitamiseks jagasime ülesanded EOK liikmete vahel. Olümpiafondi loomine jäi Peedu Ojamaa õlgadele, informatsiooni- ja propagandakomisjon Aado Slutskile, rahvusvahelised suhted Mart Tarmakule, õiguskomisjon Tõnu Laagile, meditsiinikomisjon Toomas Savile, treenerite komisjon Bruno Junkile, olümpiaakadeemia Atko Virule ning Rein Haljandile, sportlaskomisjon Jaan Taltsile, spordikeskused Jaak Uudmäele, kultuurikomisjon Eri Klasile ja Mikk Mikiverile.

Kõnetoolis on olümpiavõitja Jaak Uudmäe

PÜÜDLUSED KOOS LÄTI JA LEEDUGA

EOK tunnustamise teel edasi liikumisel andis lootust teadmine, et meie taga on Eesti spordiüldsus ja tugev soov taastada oma iseseisev koht rahvusvahelises olümpialiikumises. Alustasime diplomaatilise argumenteerimisega, viidates EOK tegutsemisele iseseisva riigi esindajana enne Teist maailmasõda. See aga ei veennud ROK-i ega Nõukogude Liidu Olümpiakomitee juhte, sest viimati mainitu oleks pidanud siis kinnitama, et loobutakse Eesti, Läti ja Leedu sportlaste saatmisest olümpiamängudele.

NSV Liidu Olümpiakomitee president Vitali Smirnov suhtus meie soovi diplomaatilise arusaamisega. Smirnov ja Green arutlesid olukorra üle rahulikult ja asjalikult. Mõistsime tõsiasja, et ROK ei saa meie olümpiakomiteed NSV Liidu nõusolekuta taastunnustada. See oleks tähendanud ROK-i sekkumist poliitikasse, just seda püüdis Juan Antonio Samaranch aga igal juhul vältida.

Mäletan jutuajamisi ROK-i õigusnõunikega. Alati kui viitasin asjaoludele, et olime juba olümpiaperekonna täieõiguslikud liikmed ja meie tegevuse lõpetamise kohta pole pärast Eesti annekteerimist Nõukogude Liidu poolt ühtegi dokumenti, siis kõlas kindlameelne vastus: olümpiaharta järgi omab olümpialiikumises kõrgeimat võimu ROK.

Samas pidime pärast EOK taasloomist endale tunnistama, et Nõukogude Liidus puhunud utmistuulte käes ei järgnenud meile negatiivset poliitilist survet. Tõsi, üldine poliitiline hoiak Balti riikide soovide suhtes oli tõrjuv.

1989. aasta augustis toimunud NSV Liidu Olümpiakomitee pleenumil otsustati koostada organisatsioonile uus põhikiri. See nägi ette Nõukogude Liidu Olümpiaassotsiatsiooni loomist. Projekti kohaselt oleksid sellesse ühendusse kuulunud tolleaegsetes liiduvabariikides moodustatud olümpiakomiteed. Samas oleksid sportlased pidanud endiselt olümpiamängudel osalema ühisvõistkonnas.

See plaan polnud meile meeltemööda, sest ei olnud kooskõlas olümpiaspordi konverentsi sooviga taastada EOK iseseisva organisatsioonina.

Seepärast otsustasime koostöös leedulaste ja lätlastega moodustada Balti Olümpiakomiteede Assotsiatsiooni (BOA). Sellekohane otsus langetati 1989.aasta 10. ja 11. oktoobril Vilniuses. Samuti otsustasime mitte liituda üleliidulise olümpiaassotsiatsiooniga. Smirnov soovitas edasiste sammude astumisel oodata, et leida koostöövõimalusi. Ta selgitas Greenile, et ei saa ju NSV Liidu välisministeeriumile teatada, et Balti riikide võistkonnad võivad minna olümpiamängudele kui iseseisvate riikide esindused.

BOA oli küll täis tegutsemistahet, kuid et iga vabariik keskendus eelkõige iseseisva esindatuse saavutamisele, siis ühenduse tegevus hääbus. Lõpuks saime jala ka ROK-i peakorterit ukse vahele, kui 1990. aasta 15. veebruaril kohtusime ROK-i peadirektori François Carrardiga.

TOETUSE OTSINGUL

Koduste asjatoimetuste kõrval hindasime oluliseks EOK-le rahvusvahelise toetuse hankimist. Green pidas kõige otstarbekamaks luua head kontaktid Rahvusvahelise Olümpiakomitee täitevkomitee liikme Gunnar Ericssoniga, kes oli olnud ROK-i eriesindaja Moskva olümpia purjeregatil Tallinnas. Soovisime saada selgust, kuidas suhelda ROK-iga nii, et saavutada läbirääkimistel meie jaoks positiivne tulemus. Mõistsime, et ROK oli keerulises olukorras, kus tuli leida kõiki osapooli rahuldav lahendus. Rootsi Olümpiakomitee peasekretäri Gunilla Lindbergi kaudu sain Ericssoniga ühendust ja leppisime kokku kohtumise Stockholmis.

Plaanisime samal ajal külastada EOK esimese presidendi Friedrich Akeli tütart Lia von Sydowit, kes oli abielus Rootsi kuningapere lähikonda kuuluva diplomaadi Erik von Sydowiga. Kui olin neile rääkinud Eesti spordirahva soovist taastada EOK, mille esimene president oli olnud proua Sydowi isa, riigivanem Friedrich Akel, muutus naine silmanähtavalt rõõmsaks ja vaimustus sellest soovist.

Kuuldes minu kavatsusest kohtuda ROK-i liikme Gunnar Ericssoniga, elavnes ta veelgi, sest Ericssonid olid nende suvekodu naabrid. Sain kohtumisele Ericssoniga kaasa võtta nii Lia von Sydowi kui ka tema abikaasa head soovitused. Nende indu suurendas veelgi asjaolu, et Sydowite tütar Liane Wachtmeister oli rahvusvaheliselt silmapaistev ratsasportlane.

Kosti Rasinperä

Kohtumisel Ericssoniga tulid Sydowitelt saadud soovitusel igati kasuks. Ericsson mõistis meie soovi ja hindas kainelt tolle aja poliitilist olukorda ning ROK-i keerulist seisut. Ta soovitas tegutseda läbimõeldult, kasutada argumente, viidata spordirahva tahtele ning vältida poliitilisi aspekte. Ta rõhutas, et ROK ei võta poliitilistes küsimustes iialgi seisukohta. Ericsson osutas ka olümpiahartale, mille järgi on ROK kõrgeim autoriteet kõikides olümpialikumist puudutavates küsimustes.

Keskendusime asjalikele ja üksteisest lugupidavatele läbirääkimistele. Ericsson tunnistas, et loomulikult on ROK teatud avalikkuse surve all, sest NSV Liidu Olümpiakomitee tunnustamisel 1951. aastal oli Eesti, Läti ja Leedu Olümpiakomiteede varasem tegutsemine jäänud tähelepanuta. Ta andis meile head nõu taotluste kirjutamiseks, soovitudes väljendada end lühidalt ja konkreetselt – mitte kirjutada üle pooleteise lehekülje, sest tema sõnul ei pööratud pikematele dokumentidele vajalikku tähelepanu. Ühtlasi lubas rootslane hoida meid asjade käiguga kursis, mida ta ka tegi.

Talitasime Ericssoni soovitusel järgi ja olime seetõttu saanud Samaranchile lähedal seisvast isikust moraalse toetaja. Eks leidis teisigi, kes suhtusid tollal veel selgusetus protsessis meisse sümpaatiaga. Asjalikud olid näiteks suhted ROK-i presidendi isikliku sekretäri Anni Inchauspega, keda tundsin varasematelt kohtumistelt ROK-i sümposionidel. Samuti toetas meid ROK-i arhiivis töötanud nõunik tšehh Karel Wendl, kes oli põhjalikult kursis olümpiaajalooga. Tegusad kontaktid nii Rootsi Olümpiakomitee peasekretäri Gunilla Lindbergi kui ka Soome Olümpiakomitee peasekretäri Kosti Rasinperäga aitasid meil astuda läbimõeldud samme. Kasuks tuli Greeni hea läbisaamine Soome Olümpiakomitee presidendi Jukka Uunila ja ROK-i liikme Peter Tallbergiga.

Omamoodi sündmuseks sai Greeni külaskäik Lia ja Erik von Sydowi koju Stockholmis Skansenis. Kui pärisin võõrustajatelt, kas nad oleksid nõus vastu võtma EOK presidenti ja Riigikogus Eesti NSV suveräänsusdeklaratsiooni ette lugenud Arnold Greeni, oli vastus jaatav. Südamlikul kohtumisel tõdesime, et meil on Rootsis elavate eestlaste ja neid toetavate inimeste poolehoid. Oli ju meie kõikide ühine soov, et Eesti lipp saaks taas tõusta olümpiarõngaste kohale.

SIHIKUL LAUSANNE

Teadsime väga hästi hooba, mille abiga saame jala ukse vahele: ROK ei olnud vastu võtnud ühtegi otsust, mis oleks lõpetanud või peatanud Eesti, Läti ja Leedu olümpiakomiteede tegevuse. Mäletan, et olümpiaspordi ajakirjanikud olid uudishimulikult ärevil, mida ROK eesotsas Samaranchiga ette võtab. Oli tekkinud nokk-kinni-saba-lahti-olukord. Liiatigi oli ROK end ametlikult registreerinud juriidilise rahvusvahelise organisatsioonina Šveitsis ja allus oma tegevuses selle riigi seadustele.

Eesti, Läti ja Leedu taotluste kohal hõljus veel üks oluline probleem. Nimelt seisis ees 1992. aasta olümpiamängud Kataloonia linnas Barcelonas. Hispaania jõukas provint Kataloonia soovis aga samuti luua rahvuslikku olümpiakomiteed, et osaleda kodulinnas toimuvatel mängudel iseseisva olümpiaesindusega. Kunagine Hispaania suursaadik Moskvas, Katalooniast pärinev Samaranch pidi siin iga sammu astuma ettevaatlikult.

Leedu Olümpiakomitee leidis võimaluse, kuidas kolme Balti riigi olümpiakomiteede esindajad saaksid külastada ROK-i peakorterit Lausanne'is ühiselt, nii et kohtumisel oleks võimalikult suur mõju.

Balti riikide olümpiakomiteede juhid Lissabonis toimunud olümpiakomiteede assambleel

BALTI OLÜMPIAKOMITEEDE KOOSTÖÖ

Balti Olümpiakomiteede Assotsiatsiooni mõjul Eesti, Läti ja Leedu koostöö tihenes. Pean tunnistama, et meie lõunanaabrid olid temperamentsemad, agressiivsemad ning pretensioonikamad – nad olid valmis ROK-is lausa poliitilist sõnasõda pidama. Meie püüdsime seda sõjakust vaigistada ja selgitada olümpiaperekonnas kehtivaid käitumisreegleid. Liiatigi polnud me jalga veel täielikult ROK-i ukse vahele saanud. Kuna olin olümpialiikumist uurinud lätlastest ja leedukatest põhjalikumalt, selgitasin neile tõsiasja, et ROK-i otsused on ülimuslikud ja neid tuleb järgida, muidu ei ole võimalik üldse tegutseda. Meie esimene eesmärk oli alustada dialoogi ROK-iga.

1990. aasta alguses toimunud Balti riikide olümpiakomiteede juhtide kohtumisel kooskõlastasime seisukohad olümpiamängudest osavõtu küsimuses ja saatsime vastava läkituse Moskvasse NSV Liidu Spordikomitee

esimehele Marat Gramovile. Tõsi, sama aasta 25. juunil Riias toimunud Balti olümpiajuhtide ja NSV Liidu Olümpiakomitee presidendi Smirnovi kohtumisel püüdis viimane meid veenda, et ühineksime NSV Liidu Olümpiaassotsiatsiooniga. Smirnovi sõnul oleks vaja olnud kõigepealt käivitada suure organisatsiooni tegevus ja siis asuda lahendama Balti riikide olümpiakomiteede iseseisvumise taotlusi.

Mäletan selgelt päeva, mil ootusärevalt meelestatud ja tegutsemishimulised Balti olümpiakomiteede esindajad võitlusvalmilt ROK-i peakorterisse sammusid. Olin mitu korda ROK-is käinud ja Lausanne'i tundjana teejuhiks. Paraku elasime hoopis teises hotellis kui varem. Kuna vahemaa oli pikem ja tänavad tundmatud, pidime lausa elu eest kiirustama, et õigeks ajaks kohale jõuda. Võib-olla oli see isegi hea, sest kiirkõnnak kulutas energiat ja vähendas sõjakust. Loomulikult pidin kaaslaste hingeldamise vahel kuulama ka etteheiteid. Tundsin süüd, et valearvestuse tõttu pinget tekitasin. Kohale jõudsi me aga õigel ajal.

Astusime ootusärevalt ROK-i peakorteri fuajeesse. Ootamatult seisis seal meie mees Lausanne'is. Tšehh Karel Wendl, ammune tuttav, kutsus mu käeviipega kõrvale ja sosistas, et pidi koostama ROK-i juhtidele kohtumise tarbeks memo. Ta ulatas kaks paberilehte, millel olid faktid ja olukorra kirjeldus Balti riikide olümpiakomiteede kohta. Võtsin kohe Läti Olümpiakomitee presidendil Vilnis Baltinšil ja Leedu Olümpiakomitee presidendil Arturas Poviliunasel varrukast kinni. Pistime pead kokku ja lugesime memo kiiresti läbi.

Faktid olid tuttavad. Näiteks kui Eesti ja Läti osalesid enne Teist maailmasõda iseseisva esindusega olümpiamängudel, siis Leedus oli küll loodud olümpiakomitee, aga mängudele nad enne sõda ei jõudnud.

ESIMENE KOHTUMINE **ROK-I** PEAKORTERIS

Läbi fuajee klaasukse märkasime üht turjakat meest trepist üles lippamas. Mulle tundus, et see oli Vitali Smirnovi mõõtu mees ja ma imestasin endamisi, et NSV Liidu olümpiajuht kohale on kutsutud.

Meid juhatati ROK-i täitevkomitee nõupidamisruumi. Sinna saabus ka ROK-i peadirektor François Carrard, rahvusvaheliselt tuntud jurist. Tervituste järel küsisime, kas ka Smirnov tuleb kohtumisele, viidates asjaolule, nagu oleksime teda majas näinud. Carrard vaatas meid veidi ehmunult. „Smirnov, oi ei!“, reageeris ta kerge kohmetusega.

Kohtumisel tekkis ägedaloomuline vestlus, aga mitte sõnasõda. Leedulased pakkusid, et olümpiavõitja Gintautas Umaras väljendaks meie kõigi soovi: tahame tagasi olümpiaperre ja osaleda iseseisvate esindustega

Rahvusvahelise Olümpiakomitee peakorter Lausanne'is

olümpiamängudel. Seda Umaras ka tegi. Me kõik saime esitada oma argumentid. Eestlaste ja lätlaste trumbiks oli fakt, et meie rahvuskaaslased olid kuulunud ROK-i liikmeskonda.

Carrard kuulas meid, aga jäi silmanähtavalt kaitsepositsioonile. Ta rõhutas, et ROK-i tegevuse alus on iseseisvate riikide rahvuslike olümpiakomiteede ühendamine ega soovinud olukorda poliitiliselt hinnata. Mõista võis ka seda, et temas peituv jurist muutus mõtlikuks, kui rõhusime tõigale, et olemas polnud ühtegi dokumenti Balti riikide olümpiakomiteede tegevuse peatamise või lõpetamise kohta.

Diplomaatiliselt kinnitas Carrard, et kohtumine on tähtis nii ROK-ile kui ka Balti riikide olümpiakomiteedele, rõhutades samas sõbraliku dialoogi vajadust. „Ärge võtke tänast kohtumist tunnistusena, et ROK on teid tunnustanud, ärge võtke minu sõnu ka märgina, et soovin viidata mittetunnustamisele,“ selgitas ta.

Peadirektor märkis, et ainukese olümpiaorganisatsioonina Nõukogude Liidus oli ROK antud hetkel tunnustanud NSV Liidu Olümpiakomiteed ja see otsus oli jõus. Hindasime kuuldot positiivselt, sest enam ei saanud eitada probleemi olemasolu. Tegime ka ettepaneku kohtuda ROK-i presidendi Samaranchiga isiklikult.

Kõigi kolme Balti riigi esindajad andsid Carrardile üle ametliku taotluse olümpialiikumisega taasühinemiseks. Edastasin omalt poolt ka Eestit puudutavad dokumendid: Eesti NSV Ülemnõukogu suveräänsusdeklaratsiooni, Eesti ja Moskva otsused Molotov-Ribbentropi sobingu kohta, õigusliku hinnangu 1940. aasta poliitilistele sündmustele, 2. veebruari deklaratsiooni, Eesti olümpiaspordi konverentsi protokollid ning EOK pöördumise ROK-ile.

Kohtumise järel tundus, et suutsime jala ROK-i ukse vahele kiiluda ja probleemi lahendamise idanema panna. Viskasime nalja, et kuigi Carrard ei olnud nõus ühegi meie väitega – vähemalt ei näidanud ta seda välja –, ei saanud ta kuidagi vaidlustada tõsiasja, et 1980. aasta olümpiaregatt peeti Tallinnas, kus süüdati ka olümpiatuli.

Lausanne'i kohtumine leidis aset 16. veebruaril, Leedu iseseisvuspäeval. Loomulikult tähistasime seda. Tagasihoidlikult, kuid pidulikult.

EOK TEGEVUSE KÄIVITAMINE

EOK põhikirja väljatöötamise järel algas tõsine ja pingeline töö nii organisatsiooni siseriikliku tegevuse käivitamisel kui ka rahvusvaheliste suhete loomisel. Liikmeskonna kujundamisel võtsime aluseks tõsiasja, et meil on suurepärase võimalus luua ühendus, mis vastab ROK-i reeglitele ja sobib samal ajal Eestile kõige paremini. Andsime endale aru, et kogu Eesti spordi juhtimine käib EOK-le üle jõu.

Olümpialiikumine – see oli meie arusaama järgi esmalt tippspordlaste ettevalmistamine ja olümpiamängudele lähetamine ning teiselt poolt

EOK ja ESK esimene ühine istung

olümpiavaimustust tekitades noorte spordi juurde toomine. Eesti spordi administreerimine kõikide liitude osas pidi jääma Eesti Spordi Keskliidu (ESK) kanda. Kogu spordi juhtimine oleks pannud EOK õlgadele liialt suure koorma. Liiatigi võttis ESK oma liikmeskonda kõik spordiorganisatsioonid: spordialaliidud, piirkondlikud spordiliidud, spordiühendused.

ROK-i reeglid olid üheselt mõistetavad. Rahvuslikes olümpiakomiteedes ja nende juhtorganites peavad olema ülekaalus olümpiaalade esindajad. Ka parima tahtmise juures oleks kõikide ühenduste EOK-sse kaasamine teinud selle printsiibi rakendamise raskeks. Lähtusime põhimõttest, et EOK tunnustab spordialaliite ja EOK koosseisu valitakse nende esindaja spordialaliidu ettepanekul.

Õiguse oma esindaja EOK liikmeskonda esitamiseks said olümpiaalade spordialaliidud. See õigus oli ka teistel spordiliitudel, kuid nende esindajate valimisel EOK-sse tuli lähtuda ROK-i reeglitest. Selliselt toimisimegi, kui ROK nõudis meilt taastunnustamise järel põhikirja ja liikmeskonna olümpiahartaga vastavusse viimist.

Peab tunnustama, et säärane kindel hoiak polnud meeltemööda paljudele mitteolümpiaalade liitude ja muude spordiühenduste funktsionääridele, kes soovisid EOK liikmeskonda pääseda. See pingestas õhkkonda, kuid järgisime ikkagi oma joont. Hea, et Arnold Green ei lasknud endale auku pähe rääkida. Olime suutnud talle selgeks teha meie ainulaadse võimaluse mitte võtta kaasa vanade rahvuslike olümpiakomiteede kaasavara, millega nad olid sunnitud leppima, tulenevalt nende moodustumise ajaloolistest teguritest. Arutasime seda küsimust Rootsi Olümpiakomitee juhtidega, kes soovitasid kirjeldatud süsteemi rakendamisel vastu pidada nii kaua kui võimalik. Ka Rootsi Olümpiakomitee tegutses nende spordi konföderatsioonist eraldi.

Kogu süsteemi rakendamise mõte oli keskenduda rahvusvahelisel areenil kandepinda omavatele aladele, mis kuulusid olümpiaaprogrammi. See ei välistanud ju koostöövõimalusi mitteolümpiaalade ja muude spordiühendustega. EOK struktuuri ülesehitamisel võtsime aluseks spordialakeskse juhtimise süsteemi nii riigisiselt kui ka rahvusvaheliselt. Leidsime, et ainult see võimaldab tegutseda eesmärgipäraselt. Püüdsime vältida ülereguleerimist, sest spordis tuleb anda võimalus ka eneseregulatsiooniks.

Pärast Mart Siimanni astumist olümpiakomitee presidendi ametisse 2001. aastal sai teoks ESK ja EOK ühendamine, kusjuures EOK nimetati

Pirita purjespordikeskus – EOK pikaajne kodu

ühendajaks ja ESK ühendatavaks. Nüüd kuuluvad EOK koosseisu füüsilised isikud, spordialaliidud ja ühendused, spordi keskorganisatsioonid ning spordiga seotud ühenduste juriidilised esindajad. Nad saavad esitada oma inimesed esindajate kogu koosseisu, kus järgitakse ROK-i kriteeriume. Paljud füüsilisest isikust EOK liikmed on aga jäänud olümpiakomitee aktiivsesse tegevusse kaasamata.

EOK **SEKRETARIAADI** MOODUSTAMINE

EOK põhikirja kinnitamise järel otsustasime, et tegevpersonal jääb minimaalseks, sest ametnike palkamiseks polnud ju vahendeid. President ja peasekretär tegutsesid ühiskondlikus korras. Kontoritööle tulid nii sekretär, assistent kui hiljem ka sekretariaadi juhataja, kelleks sai spordirahva seas hinnatud Kristjan Arusoo. Tänu pensionipõlve pidavale Arusoole sujus koostöö Eesti Spordi Keskliiduga, mida peasekretärina juhtis ambitsioonikas Toomas Tõnise. Arusoo oli temaga varem koos töötanud. Et rahaasjad oleksid kooskõlas spordiametis kehtivate nõuetega, võtsime raamatupidajaks selle üksuse pearaamatupidaja Aili Palmi.

EOK peasekretärina püüdsin koos sekretariaadiga arendada tihedat koostööd nii ESK, spordialaliitude, spordiameti kui ka sportlaste ühendusega. Leidsime, et oma nappidest vahenditest on vaja toetada just selle viimase organisatsiooni ellukutsumist. Sportlastega parema sideme tagamiseks palkasime oma koosseisu aerutaja ja muidu aktiivse mehe Andrus Ööveli. Temast lausa kiirgas häid mõtteid ja ta oli valmis tulemuslikult tegutsema. Paraku olid Ööveli tugevad iseloomujooned ka põhjuseks, miks jäime temast päevapealt ilma. Nimelt läks ta pärast ühte EOK täiskogu koosolekut viima pressiteadet Spordilehte. Selleks tuli tal minna üle Toompea mäe, aga seal mäe otsas sai ta kokku Rahvarinde loojatega. Neil oli viivitamatult vaja moodustada Kodukaitse ja Öövel sukelduski kohe selle probleemi lahendamisse.

Seejärel tuli sekretariaati tööle Alar Polt, kes oli samuti asjalik ja kohusetundlik. Ta toimetas vaikselt ja põhjalikult, süüvides üksikasjadesse, sageli lausa juuksekarva lõhki ajades. Mäletan pingelisi hetki, kus ametlikud dokumendid oli vaja saata faksi teel ROK-i. Kui tähtaeg lõppes südaööl, siis toimetas ta hilisõhtuni. Edastama pidi vahel koguni sadakond lehekülge. Tihti jäid Alaril asjad viimasele minutile ja mõnigi kord pidin peasekretärina

tundma tõsist närvipinget. Aga kui hommikul kell kaheksa Piritale EOK kontorisse jõudsin, tuli ta väsinuna, ent rahulolevana ette kandma andmete edukast edastamisest.

Meil vedas, et sekretariaadis olid ametis kohusetundlikud Reet Mallene ja Lea Ilves, kes hoidsid EOK asjaajamise korras. Neil oli pikaajaline töökogemus spordikomiteest. Õppisime samm-sammult süsteemset tööd vastavalt olümpiaperekonna reeglitele.

Uus ajajärk algas Martti Raju tulekuga. Erksa ja uudishimuliku noore mehena omandas ta kiiresti olümpiaga seotud asjaajamise teadmised ja sai vajalikud kogemused. Vastutustundliku ja põhjaliku tegijana oskab ta olukordi analüüsida, tegutseb kiiresti ja tulemuslikult.

Martti Raju

Kui lahkusin peasekretäri ametist, ei tundnud ma mingit muret organisatsiooni võimaliku saamatuse pärast, ükskõik, kes oleks asunud peasekretäri kohale. Kui presidendiks sai Tiit Nuudi, tõi ta EOK tegevdirektori Siim Suklese, kes oli end tõestanud võimeka juhina Eesti Olümpiafondis. Suklese hilisem töö nii olümpiakomitees kui ka riigiametites näitas, et tegu oli õige valikuga. Ta suutis ja suudab edukalt suhelda probleemidest tulvil spordiringkondadega, pakkuda välja tasakaalustatud lahendusi ning panna meeskonna edukalt tööle. Samuti peasekretäri ametis olnud Rein Haljand ja Toomas Tõnise said Suklese näol järeltulijaks tulemusliku tegija.

Siim Sukles

OLÜMPIAFOND AITAS KOGUDA RAHA

Sponsorite leidmiseks ja kaasamiseks lõime Eesti Olümpiafondi (EOF), mis pidi parandama olümpialiikumise rahalist olukorda. Esialgu ei olnud õigete tegutsemissuundadeni jõudmine lihtne. Vahendeid laekus, kuid mitte piisavalt. Samas tuleb tunnustust avaldada inimestele, kes iseseisvuse taastamise järgsetel esimestel aastatel toetajate otsimise rasket koormat vedasid. Ei 1989. ega 1990. aastal saanud EOK hiilata märkimisväärsete rahaliste vahenditega.

EOF-i etteotsa sai Eesti Reklaamfilmi juht Peedu Ojamaa, kellele panime raha kogumisel suuri lootusi. Ta võttis ametisse mitu inimest, paraku ei kulgenud asjad keerulisel ajal lepase reega. Fondi omakulud ei võimaldanud lõppkokkuvõttes tulu toota ja seepärast astus Ojamaa nii sellest ametist kui ka EOK liikmeskonnast tagasi. Siiski tuleb talle avaldada tunnustust süsteemi käivitamise eest.

Olukord paranes tunduvalt, kui fondi asus vedama energiline Reet Hääl. Tal oli imetlusväärne omadus saada hea kontakt sponsoritega ja oskus kasvatada seeläbi fondi vahendeid. Tema kui suurepärase organisaatori käes sujusid asjad nagu õlitatult.

EOF-i tegevus omandas uue sisu, kui olime saanud ROK-i tunnustuse ja kutse olümpiamängudel osalemiseks. Murrang toimus pärast EOK toonase asepresidendi Tiit Nuudi tulekut fondi etteotsa. Õnneliku kokkusattumise tõttu oli ta just asunud Soome Pauligi kontserni Balti regiooni juhiks ning leidliku mõttena tõi Paulig peagi Balti turule kohvi „Olümpia”, mille müügitulust läks teatud osa sponsorlusena olümpialiikumise heaks. Nuudi idee oli seegi, et spordiorganisatsioonid ise asuksid kohvi turustama, saades endile raha teenida.

Arnold Green ja Tiit Nuudi „Olümpia“ kohvi tutvustamas

Aga see oli vaid projekti üks tahk. Ettevõtmisel oli hoopis laiem tähendus: tekkis suurem huvi kaubamärkide ja olümpialiikumise koostöösünergia otsimiseks. Nuudi, kellel oli tänu ettevõtlikkusele ja tegevuse tulemuslikkusele hea maine majandusnimeste hulgas, suutis kaasa tõmmata ka teisi. Sponsorprogramm aitas paljusid rahamuresid lahendada. Sportlased said rahulikult pühenduda oma põhitegevusele – maksimaalse sportliku taseme saavutamisele.

Nuudi kasutas oma positsiooni oskuslikult. Näiteks hankis ta majanduslikult raskel ajal koondiselt Eesti Mets veidi vähem kui pool miljonit Eesti krooni laenu, et teha vajalikud väljamaksud spordialaliitudele olümpiaettevalmistuse tagamiseks. Kui olime saanud lisaraha muudest allikatest, tasusime võla. Aga mure sellel põletaval ajahetkel sai murtud.

Suure tähelepanu ja poolehoiuga suhtus EOK käekäiku aktsiaseltsi Fakto juht Leho Siimsen, kes lahendas 1994. aasta Lillehammeri taliolümpia eel meie transpordiprobleeme. Vahetult enne väljasõitu lagunes mu isiklik

Lada-09, millega plaanisin olümpialinnas liikuda. Siimsen andis kasutada oma firma Nissan Sunny ja lasi kapotile maalida EOK embleemi.

Kui me Tiit Nuudiga tagantjärele toleaegeid sponsoreid meenutasime, võisime taas tõdeda, et olümpiasponsorlus on Eestis au sees olnud. Selle nimel on valmis tegutsema paljud ettevõtjad. Ka hiljem ametisse tulnud Siim Sukles tegi EOF tegevjuhina koos oma abilise Merle Kaljurannaga süsteemset tööd ja pani aluse sponsorlusprogrammile.

Märkimisväärse rahalise toetuse olümpialiikumisele andsid USA teadlane ja ärimees Aksel Kiiss ning tema abikaasa Helle Kiiss. Nende poolt viidi USA-s läbi mitu sponsorluskampaaniat, mis tõid sisse märkimisväärseid lisavahendeid. Näiteks tasusid nad kogutud vahendite arvelt ühe osa Jüri Jaansonile uue sõudepaadi ostmise kuludest, kui olukord nõudis kiiret tegutsemist. Sponsorlusprogrammi kaasati ka kunstnik Mark Kalev Kostabi, kes tegi kutsuva plakati Eesti olümpialiikumise toetuseks.

Lisaks isiklikule panusele ja sponsorluse korraldamisele teisel pool Atlandi ookeani tegi Helle Kiiss ettepaneku hakata sponsorite äramärgimiseks ja annetajate tunnustamiseks välja andma kuld-, hõbe- ja pronkssponsori nimetusi.

OLÜMPIAVAIM KUI KÕIGE ALUS

EOK koosseisu kuulusid oma ala võimekad tegijad. Üks neist oli Aado Slutsk, kes oli aastakümneid juhtinud Eesti Raadiot ja kujundanud sellest meediakanalist rahva seas hinnatud organisatsiooni. Slutsk paistis silma suurepärase ideede generaatorina nii raadiotöö korraldamisel kui ka olümpiakomitee tegevuse hoogustamisel. Ta suutis oma uuenduslikke mõtteid põhjendada, seada sihte ja panna inimesed tegutsema ühise eesmärgi saavutamiseks.

Olümpiaküsimustes sai Slutsk edukad tuleristsed Tallinna olümpiaregati pressi- ja infoteenistuse juhina, kusjuures tagantjärele tunnustati regati pressiteenistus tolle aja mõõdupuu järgi kõigi aegade parimaks. Ma ei arva, et see hinnang anti puhtast olümpiaviisakusest. Tean tema meeskonda kuulununa, et selle taga oli põhjalik ja pingeline töö.

1989. aasta suvel loodi Slutski eestvedamisel EOK info- ja pressikeskus, mis hiljem nimetati ümber Eesti Olümpiainfoks. Aado pidas oluliseks informatsiooni süsteemset kogumist ja edastamist, mis oleks EOK tegevuse koordineerimise alus. Ilmusid korrapärased pressiteated, mis kasvasid lõpuks eraldi Olümpialeheks. See tegevus aitas nii kirjutaval pressil, Eesti

Aado Slutsk

Raadiol kui ka Eesti Televisioonil olümpialiikumisele rohkem tähelepanu pöörata.

Olümpialiikumine ei tähenda ju ainult osalemist olümpiamängudel, oluline on ka olümpismi ehk sportliku mõttelaadi ja tegevuse propageerimine noorte hulgas. Olümpiainfo keskenduski tööle noortega. Slutsk suutis elu sisse puhuda Viie Lootuste Rõnga programmile, mis oli suunatud sirguvale põlvkonnale, sooviga tekitada neis spordi- ja olümpiavaimustust. Viie Lootuste Rõnga nõukogu juhtis EOK liige Mikk Mikiver, Slutsk jäi programmi koordinaatoriks. Ürituse edukaks toimimiseks ja spordiorganisatsioonidega sidemete kindlustamiseks kaasati ka Toomas Tõnise, Tõnu Murašev Kalevist, arst Laur Karu ja kirjanik Ülo Tuulik, lisaks oli märkimisväärne nende abilise Anne Allpere panus.

Oluline oli silmapaistvate noorte autasustamine. Ellu kutsuti Olümpialootuste rändkarikas, Rukkilille ja Suitsupääsukese aumärgid. Auhindu jagati viie spordialaliidu ettepanekute põhjal, mille tulemusena käivitus spordialaliitudes nominentide selgitamiseks töö noortega. Pidasime EOK-s spordialaliitude tegevuse aktiveerimist väga tähtsaks, sest teadsime hästi, et kui saame ROK-i tunnustuse, siis peavad spordialaliidud suutma end kehtestada oma ala rahvusvahelistes spordiorganisatsioonides.

Kui ETV-s oli juba alates 1971. aastast ekraanil koolinoorte võistlussari "TV 10 Olümpiastart", siis EOK ettepanekul sündis ka uus noortele mõeldud saatesari „Tähelepanu, start!“. See sai teoks koostöös ETV Lasteekraani toimetuse, Eesti Koolispordi Liidu ning Olümpiainfoga. Ellu kutsuti Rukkililemängud, mille korraldamine jäi Eesti Spordigümnaasiumi õlule, patroon oli aga EOK.

Raskustes olime olümpiasümboolika oma vankri ette rakendamisega. Teadsime, kui kiivalt jälgib ROK olümpiarõngaste kasutamist. Et mitte kurja välja kutsuda, leidsime lahenduse: aetasime sinimustvalge lipu alla üksteise kõrvale viis ringi. Küllap see oligi lõpuks tähtsaim põhjendus Viie Lootuste Rõnga programmile. Soovisime ju, et saaksime viis läbipõimunud olümpiarõngast tulevikus taas oma lipu alla.

EESTI OLÜMPIAAKADEEMIA

OLÜMPIAMÖTTE KANDJANA

Tähtis roll Eesti tagasipöördumisel rahvusvahelisse olümpiaperekonda 1991. aastal oli Eesti Olümpiakomitee kõrval ka Eesti Olümpiaakadeemial (EOA). Teadsime, et kui taastunnustuseta EOK ei saanuks mingil põhjusel enam arendada rahvusvahelist tegevust, siis olümpiaakadeemiat polnuks vajalik välismaaga suhtlemisel takistada. Kontaktide loomine teiste riikide olümpiaorganisatsioonidega oli tähtis nii meie iseseisvuse taotluste kui ka olümpiaajaloo tutvustamisel, samuti pidasime oluliseks anda Eesti sporditeadlastele paremad võimalused rahvusvahelisse olümpiateadlaste perre astumisel. Kuid kogu selle tegevuse alusena nägime ikkagi olümpismiga seotud mõtte- maailma arendamist ja selle viimist Eesti kultuuriruumi.

Atko-Memme Viru

EOA loodi 1989. aasta 18. aprillil Tartu Ülikooli Ajaloo Muuseumi valges saalis. Professor Atko Viru tegi põhjaliku eel- töö koosoleku õnnestumiseks, saades toetuse nii ülikooli rektoraadilt kui ka Eesti Teaduste Akadeemialt. Koosolekut austas kohalolekuga ülikooli teadusprorektor professor

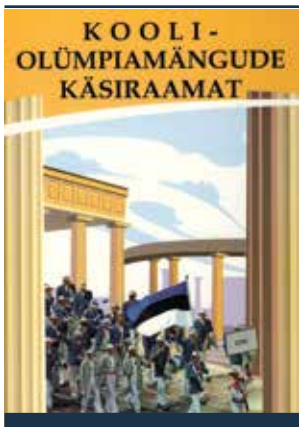
Ants Kallikorm. Huvi ürituse vastu oli suur, sest osalesid ka nimelised sporditeadlased, spordimuuseumi ja spordiajakirjanduse esindajad.

Asutamiskoosolek kujunes sisukaks olümpiaalaseks mõttevahetuseks. Arnold Greeni ettepanekut EOA moodustamiseks toetasid kõik 36 üritusest osavõtjat, kes said austava tiitli – akadeemia asutajaliige. EOA loomine oli meie kõigi ühine missioonitundest sündinud soov.

Valiti EOA ajutine juhatus, kuhu Viru kõrval kuulusid Rein Haljand, Jaan Jürgenstein, Toomas Karu, Paavo Kivine, Peeter Laane, Ants Nurmekivi, Anto Raukas, Teet Seene ja siinkirjutaja. Teadusnõukogusse kutsuti kõik sporditeaduste professorid ja spordialase teaduskraadiga teadurid, selle esimeheks sai Seene, teadussekretäri vastutusrikas amet usaldati aga Nurmekivile. Sellega kinnitas kanda Eesti kõige mainekam nõukoda sporditeaduse alal.

Ajakiri *Acta Academiae Olympiquae Estoniae* saavutas rahvusvahelise maine

EOA kooliolümpiamängude käsiraamat on sisukas olümpia-alane õppematerjal

EOA pidulik avaüritus peeti Tartu ülikooli aulas sama aasta 14. detsembril. Kõnepidajad olid autoriteetsematest autoriteetsemad: EOK president Green, teaduste akadeemia asepresident Anto Raukas, ülikooli teadusprorektor Kallikorm, olümpiakangelane ja nimekas korvpallitreener Ilmar Kullam. Atko Viru avas oma ettekandes Eesti seosed olümpiamängudega ja Paavo Kivine kõneles olümpismi populaarsusest. Mõlemad sõnavõttud löid sisuka aluse organisatsiooniliste küsimuste lahendamiseks.

Kinnitati põhikiri ja tegevussuunad ning valiti juhatus. EOA esimeseks presidendiks valiti mõistetavalt Viru, asepresidendiks Haljand ja peasekretäriks Kivine. Juhatusse pääsesid ka Raukas, Seene, Nurmekivi ja Jürgenstein.

Asusime tegutsema. Minu ülesandeks sai kutsuda külla Soome Olümpiakomitee peasekretär Kosti Rasinperä, kes tegi ülikooli aulas toimunud koosolekul ajaliku, aatelise ja akadeemilise ettekande. Tema sütitav esinemine andis impulsi luua aktiivsemalt suhteid teiste riikide olümpiaakadeemiatega.

Viru asuski suhtlema rahvusvahelisel areenil. Ta lähetas Rahvusvahelise Olümpiaakadeemia (ROA) presidendile Nicolaos Filaretosele kirja, milles andis teada EOA moodustamisest ja soovist lülitada meid ametlikult rahvusvahelise sõsarorganisatsiooni koosseisu. Paraku tuli kreeklastelt ebalev vastus, sest ROA juures tegutsesid vaid Rahvusvahelise Olümpiakomitee poolt tunnustatud rahvuslike olümpiakomiteede olümpiaakadeemiad. Sellele vaatamata jätkasime koostöö arendamist otsekontaktide kaudu.

Kui ROK otsustas 1991. aasta 18. septembril taastada EOK koha rahvusvahelises olümpialiikumises, saatis Viru ROA-sse uue kirja. 12. novembril

tuligi oodatud vastus – EOA oli lülitatud rahvusvaheliste olümpiaakadeemiate ametlikku perre.

Atko Viru soovil hakati akadeemias käsitlema nii sporditeaduse ja treeningmetoodika küsimusi kui korraldati ka olümpiavaimustust propageerivaid üritusi. Organisatsiooni tegevusse kaasati spordivaldkonna arvamusi liidrid. Oma panuse andis tuntud spordikirjanik Paavo Kivine, kelle sisukad spordifilosoofilised kirjutised pälvisid suurt tähelepanu, treeningprotsessi arendamise praktiliste probleemidega tegeles aga professor Rein Haljand, kes oli tunnustatud asjatundja rahvusvahelisel areenil ja omas olulisi kontakte spordimaailmas.

Korraldasime teaduslikke sessioone ja panime 1993. aastal aluse nii Eestis kui ka teiste riikide spordiringkondades hinnatud väljaandele *Acta Academiae Olympicae Estoniae*. Väljaannet toimetasid tunnustatud teadusemehed, esimesena Tõnis Matsin, tema järel aga Arved Vain. Acta kogus rahvusvahelist populaarsust, sellesse soovisid artikleid kirjutada mitmed tuntud sporditeadlased. Tihe suhtlemine tõi meie sporditeadlastele kutseid

Koolioliümpiamängud on “suurte” olümpiamängude minimudel

rahvusvahelistele konverentsidele, mis kasvatas omakorda meie olümpialii-
kumise tuntuks.

Üks oluline väljakutse nii Virule kui ka mulle oli osalemine 1990. aastal Kanadas Quebec Citys toimunud rahvusvahelisel sümposiumil „Kolmanda aastatuhande sport“. Saime seal võimaluse veel enne ROK-i taastunnustuse pälvimist rääkida südameilt ära kõik Eesti olümpiaasjad. Tõdesime taas oma esinemiste tähtsust ja valitud tee õigsust, sest konverentsil osalenud ROK-i esindajad olid Eestiga seotud olümpiaküsimustele hinnangute andmisel äraootaval seisukohal. Eesti olümpiaentusiami tõestuseks näitasime koostöös ETV sporditoimetusega valminud dokumentaalfilmi. Toonase ROK-i asepresidendi Richard Poundiga suheldes tundsi meid küll südamlikkust, kuid samas tõrjuvat hoiakut Eesti Olümpiakomitee tunnustamise küsimuses. Põhjus oli nagu ikka – üks riik, üks olümpiakomitee (Pound pidas meid ametlikult Nõukogude Liidu osaks). Kõigele vaatamata oli see jutuajamine oluline. Kuna olin Poundiga varem põgusalt kohtunud olümpiakongressidel Varnas (1973)

Eestis toimuvatel kooliolümpiamängudel on tavaks võistelda erilistel ja põnevatel spordialadel

ja Baden-Badenis (1981) ning olümpiasümposioonil Lausanne'is (1986), siis jätkus teemasid pikemaks aruteluks.

EOA esindajana oli mul meeldiv võimalus esineda 1991. aastal Turus Soome Olümpiaakadeemia ees ettekandega Eesti olümpiaajaloo probleemidest. Minu soomekeelne sõnavõtt kasvas poolehoidu ja mõistmist meie olümpiapüüdlustele ning aitas kaasa aina süvenevale koostööle nii Soome kui ka teiste riikide sõsarühendustega.

Atko Viru oskas EOA töösse oskuslikult kaasata noori sportdihuvilisi. Esile kerkisid võimekad tegijad Merike Kull, Reele Remmelkoor ja Kalle Voolaid. Viru enda järglastena on aga EOA juhi kohta täitnud Vahur Ööpik ja Neinar Seli. Kui EOA juht Neinar Seli 2012. aastal ka EOK presidendiks valiti, oli see minu arvates sümboolse tähendusega. Seli alustas olümpismi põhjalikumat uurimist EOA asutajaliikmena ja tõusis tulemuslikult tegutsedes olümpiaorganisatsiooni etteotsa.

Tänaseks on EOA akadeemilisele tegevusele ja endiselt aktiivsele rahvusvahelisele suhtlusele lisandunud olümpismi ja olümpiamänge tutvustavad teemapäevad, tähtsale kohale on tõusnud koolidele suunatud kooliolümpiamängude projekt. Tihenenud on partnerlus Eesti Spordi- ja Olümpiamuuseumiga, kus nüüd asubki akadeemia kodu.

Olümpialiikumise krooniks on küll olümpiamängud ja nendest edukas osavõtt, kuid seal on ka teine väga oluline tahk – sportliku elulaadi propageerimine, millel põhinebki sportliku edu saavutamine. EOA tegevuses on algsest saadik olnud tähtis Pierre de Coubertini õpetus ja selle mõtestamine.

TAAS KOOS LÄTLASTE JA LEEDULASTEGA LAUSANNE'IS

1991. aasta juulis kutsuti Eesti, Läti ja Leedu olümpiakomiteede esindajad – presidendid ja peasekretärid – kohtumisele ROK-i erikomisjoniga, kelle ülesanne oli Balti riikide spordiorganisatsioonide taotluse läbivaatamine. Kohtumise avas Samaranch, kes tervitas kõiki delegatsioone, seejärel andis Green veel kord üle EOK pöördumise, milles olid kirjas nii EOK ajalugu kui ka taotlused. Ta toonitas, et ROK-i tunnustuseta on Eesti sportlased sattunud keerulisse olukorda, sest nii jääb nende ainsaks võimaluseks esineda olümpiamängudel NSV Liidu koondises. See aga seab sportlased vastuollu oma rahva tahteavaldusega, samuti ametliku poliitilise otsusega, et Eesti Vabariik ei ühine liidulepinguga.

Arutelu juhtinud erikomisjoni esimees, ROK-i asepresident Kéba M'Baye rõhutas, et komisjonil tuleb lahendada kaks küsimust: kõigepealt Balti riikide olümpiakomiteede tunnustamine, teiseks nende riikide sportlaste võistlemine Albertville'i ja Barcelona olümpiamängudel. Rahvusvahelise kohtu liikmena ütles ta otsekoheselt, et meil on õigus nõuda oma organisatsioonide taastunnustamist, kuid see saab toimuda ainult olümpiaharta nõudeid järgides. Seejuures jättis M'Baye mainimata poliitilised takistused seoses Balti riikide olukorraga, millele juhtis koheselt tähelepanu Läti Olümpiakomitee president Baltinš.

Viitasime ka nn patiseisule olümpiaharta nõuetes, mille kohaselt seadis ROK tunnustuse andmise eelduseks kuulumise vähemalt viide rahvusvahelisse spordialaliitu, kuid kõik spordialaliidud nõudsid omakorda ROK-i tunnustust, enne kui kedagi oma liikmeks võtsid. Samaranch pareeris, et ROK pole oma seisukohta avaldanud. Möönsime seda, samas viitasime spordialaliitude põhikirjadele, milles tõdeti, et ühte maad saab esindada ainult üks spordialaliit.

1992. aasta olümpiamängudest osavõtu suhtes avaldas komisjon seisukohta, et küsimus tuleb lahendada koostöös NSV Liidu Olümpiakomiteega.

Leedu Olümpiakomitee president Poviliunas kinnitas, et leedulased ei esine mingil juhul NSV Liidu lipu all, kuid jätkavad valmistumist olümpiamängudeks. Ainult nende pallimängijate paremik oli siirdunud välismaa profiliigadesse, mistõttu neile kodust olümpiaettevalmistust ei korraldatud. Samalaadset asjade seisu kirjeldasid ka Läti Olümpiakomitee esindajad.

Samaranchi soovil arutati ka poliitilist olukorda seoses Balti riikide rahvusvahelise staatusega. ROK-i president kinnitas, et suhtub Balti probleemidesse suure sümpaatiaga. „Ma ei kahtle, et te saate oma olümpiakomiteedele tunnustuse, kuid ma ei oska öelda aega, millal see võib toimuda,“ tõdes ta diplomaatiliselt. Samas tunnistas ta vajadust seista sportlaste huvide eest: kuidas kindlustada sportlaste saatmine mängudele ja kuidas neid olümpiamängudel identifitseerida? Samaranch pidas äärmiselt oluliseks lahendada küsimus, mis lipu all baltlased olümpiale lähevad. ROK-i esindajad lubasid juba novembris külastada kõiki kolme Balti riiki, lahendus olümpialepääsu osas lubati aga leida ROK-i täitevkomitee istungil detsembris.

Kuigi sellel arupidamisel arvati, et Balti riikide olümpiakomiteede tunnustamine ei saa tulla jutuks enne 1993. aastat, siis tegelikult läksid asjad teisiti. Eesti Vabariik taastas oma iseseisvuse 1991. aasta 20. augustil ja ROK-i täitevkomitee langetas oma positiivse otsuse juba kuu aega hiljem. Eesti sportlaste mure, mis lipu all olümpial võistelda, leidis lahenduse.

EESTI OLÜMPIALIIKUMISE PÖÖRIPÄEV

Eesti taasisesisvumine andis olümpiaharta kohaselt võimaluse meid olümpia-
piaperre tagasi võtta. 18.september kujunes Eesti olümpialiikumise pööripäe-
vaks, sama käis Leedu ja Läti kohta. Just selleks päevaks oli meie delegatsioon,
kuhu kuulusid Green, Tarmak ja siinkirjutaja, koos kolleegidega teistest Balti
riikidest kutsutud külalistena ROK-i täitevkomitee istungile Berliini.

Avasõnad lausus Samaranch, seejärel sai sõna M'Baye, kes tegi kokku-
võtte erikomisjoni tööst ja esitas täitevkomiteele kinnitamiseks positiivse
otsuse. Ka NSV Liidu Olümpiakomitee president Smirnov toetas Balti riikide

Berliin 1991. Juan Antonio Samaranchi ja Arnold Greeni tähendusrikas käepigistus

Balti riikide olümpiakomiteede juhid Berliinis

taaslülitamist olümpiaperekonda. Arnold Green väljendas oma sõnavõtus siirast heameelt ROK-i positiivse hoiaku suhtes.

ROK-i täitevkomitee ajaloolise otsuse iga Balti riigi kohta eraldi luges ette peadirektor Carrard. See oli argumenteeritud sõnavõtt. Eestit puudutavas osas olid kirjas meie olümpiakomitee ajalugu ja Eesti sportlaste saavutused läbi aegade, samuti EOK varasemad juhid ja ROK-i liikmed Eestist.

Samaranch õnnitles Balti olümpiakomiteede juhte ning sellal kui ta Greeniga kätles, tõmbasime meie Tarmakuga kahe liidri selja taga lahti sinimustvalge lipu ja jäädvustasime piduliku hetke. Hiljem kinkisime selle lipu ROK-ile.

Otsuse juriidilise osa esimene punkt kinnitas, et Balti riigid olid otsuse vastuvõtmise hetkest olümpialiikumisse taaslülitatud (*reintegrated*). Selline juriidiline tõlgendus võimaldas Baltimaad koheselt kutsuda nii Albertville'i kui ka Barcelona olümpiamängudele. Kuid ROK-i reeglid nõudsid täitevkomitee otsuse kinnitamist kõigi liikmete poolt. Et mitte kaotada aega, hääletati kirja teel ja kui hääletamise tulemused 11. novembril avalikuks tehti, oli vastus jällegi meeldiv – täitevkomitee liikmed toetasid otsust üksmeelselt.

EOK suhtekorralduse seisukohalt oli ülimalt tähtis, et juba 19. septembril avaldas Saksamaa ajaleht Die Welt artikli Eesti olümpiasportlastest, kus kirjeldati Kristjan Palusalu kaht olümpiakulla võitu 1936. aastal Berliinis ja Heino Lipu saatust ning meenutati Rein Auna, kes läks olümpialiikumise ajalukku oma peakonkurendi, 1964. aastal Tokyos kümnevõistluse võitnud Willy Holdorfi aitamisega finišis.

ROK-I TÄITEVKOMITEE OTSUS

Arvestades, et Eesti sportlased võtsid osa 1920., 1924., 1928., 1932. ja 1936. aasta olümpiamängudest ning 1928. ja 1936. aasta taliolümpiamängudest;

- et Eesti Olümpiakomitee, mis asutati 1923. aastal, oli tunnustatud ROK-i poolt; et alates 1928. kuni 1932. aastani dr. F. Akel ja alates 1936. kuni 1942. aastani hr J. Puhk olid ROK-i liikmed Eestist; et Eesti osales regulaarselt olümpialiikumises kuni 1940. aasta augustini, mil Eesti annekteeriti NSV Liidu poolt;
- et seitsaadik kuni viimase ajani ei olnud Eesti Olümpiakomitee võimeline vastavuses olümpiahartaga oma missiooni täitma, mille tõttu kogu selle perioodi jooksul Eesti Olümpiakomitee tunnustamine jäi de facto surnud kirjatäheks.

Arvestades, et kuigi NSV Liidu Olümpiakomitee loodi 1951. aastal ja sai ROK-i tunnustuse samal aastal, ei ole olemas dokumenti selle kohta, et ROK oleks loobunud tunnustamast Eesti Olümpiakomiteed.

Arvestades, et Eesti on nüüdsest suveräänne ja sõltumatu riik, mida on tunnustanud rahvusvaheline üldsus ja NSV Liit;

- et Eesti Olümpiakomitee on soovinud ROK-i tunnustust;
- et 1991. aasta 30. augustil toetas NSV Liidu Olümpiakomitee täitevkomitee täielikult Eesti Olümpiakomitee tunnustamist ROK-i poolt.

Märkides eeltoodu valguses, et enam ei ole ROK-i poolseid takistusi Eesti Olümpiakomitee tunnustamise taastõustumisel, tingimustel, et EOK täidab olümpiaharta 32. reegluga ettenähtud formaalsused ja käesolev otsus ratifitseeritakse ROK-i poolt,

ROK-i täitevkomitee OTSUSTAB:

1. Taaslülitada Eesti Olümpiakomitee koheselt olümpialiikumisse, tingimusel, et EOK nii kiiresti kui võimalik viib oma struktuuri ja organisatsiooni kooskõlla olümpiahartaga.
2. ROK kutsub Eesti Olümpiakomitee osa võtma XVI taliolümpiamängudest ja XXV olümpiaadi mängudest, tingimusel, et EOK vastab täielikult olümpiaharta nõuetele. Tehnilise loomuga vaidlused NSV Liidu Olümpiakomitee ja Eesti Olümpiakomitee vahel, mis ei leia ROK-i täitevkomiteed rahuldavat lahendust, antakse viimase otsustada.
3. Käesolevad otsused kuuluvad ratifitseerimisele ROK-i poolt.

Berliin, 18. september 1991.

KUTSE OLÜMPIAMÄNGUDELE

Kui ROK-i täitevkomitee ajaloolises otsuses kõlas kutse olümpiamängudele, tabas võidujoovastus meid ehk rohkem põhjusel, et oleme taas olümpiaperekonna täisväärtuslikud liikmed. Arusaamine reaalsusest jõudis ilmselt koha-

Olgu selle esimese emotsioonipuhanguga, kuidas oli, nüüd tuli silmitsi seista igapäeva-reaalsusega. Pidime olümpiamängudele minekuks peale sportlaste ettevalmistamise tegema ka korralduslikke ettevalmistusi, et täita ROK-i esitatud formaalsused ja praktiliselt kindlustada olümpia-delegatsiooni osavõtt. Tuli järgida dokumentatsiooni vormistamise nõudeid, korraldada transport, hankida esindus- ja võistlusriietus. Kõike tuli teha kiiresti.

le siis, kui Albertville'i taliolümpiamängude korralduskomitee esimees Michel Barnier' isiklikult esitas Greenile kutse vähem kui poole aasta pärast toimuvale suurüritusele. Ametlik dokument lubati saata posti teel.

Green sattus vaimustusse. Suure rõõmuähmiga ruttas ta minu ja Tarmaku juurde ning noomis, et kus te olete, peame kohe hakkama mängudeks valmistuma. Läksime nüüd kõik koos Barnier' juurde, tänasime veel kord kutse eest ja avaldasime soovi käia lähemal ajal Albertville'is, et näha võistluspaiku ja hoomata, mis meie sportlasi ees ootab. Barnier' vastas, et Albertville'is pole suurt midagi vaadata, sest võistluspaigad on ümber linna laiali. Ta soovitas varuda kannatust ja aega, et saada olümpialinnast enne mänge põhjalik ülevaade. Oma hinges võisime nentida, et olime alustanud organisatsioonilisi ettevalmistusi olümpiamängudest osavõtuks.

ROK-i soovitude kohaselt viisime oma organisatsiooni vastavusse olümpiaharta nõudmistega ning lülitasime EOK liikmeskonda rahvusvaheliselt tunnustatud olümpiaalade spordiliitude esindajaid. Täitevkomitee koosseis sai pärast seda järgmine: Arnold Green

Tiit Nuudit küsitleb telemees Toomas Uba

(president), Atko Viru (asepresident), Tiit Nuudi (asepresident), Gunnar Paal (peasekretär), Rein Haljand, Tõnu Laak, Enn Liimets, Heino Lind, Peeter Mardna, Mart Tarmak ja Aado Slutsk (liikmed).

Tegin ettepaneku nimetada esimese olümpiamissiooni juhiks Tiit Nuudi, kes ajas spordiasju entusiastlikult ja kellel olid head sidemed äriühingudega, ka riigi ametkondadega. Pealegi oli ta hea organisaator. Minu kanda jäi rahvusvaheline suund: koostöö nii ROK-i kui ka talimängude korralduskomiteega. Üksikasjaliku ettevalmistuskava olümpiavõistkonna koostamiseks tegi suusaliit. Seda lihtsustas asjaolu, et Green oli tollal ka suusaliidu president.

Pean tunnustama, et õigeks asjaajamiseks tuli esialgu teha väga pingelist ja põhjalikku tutvumistööd ning alles siis tegutseda. Käisin veel enne üksikasjaliku tegevuskava valmimist tutvumisreisidel nii Soomes, Rootsis kui ka Lausanne'is. Prantsusmaal oli vaja ületada keelebarjäär, mis tegi olukorra keerulisemaks. Inglise keelega võis ennast seal minimaalselt arusaadavaks teha, kuid tulemuslikuks asjaajamiseks oli ikkagi vaja prantsuse keele oskust. Lahendus saabus ootamatult, kui Greeniga võttis ühendust tema ammune sõber Endel Balder, kes pakkus abiks oma entusiastliku tütre Ene Balderi. Temast saigi meie esimene olümpiaatašee.

Talve saabudes sõitsime kolmekesi – delegatsiooni juht Nuudi, suusaliidu peasekretär Raivo Epner ja mina EOK peasekretärina – olümpia võistluspaikadega tutvuma. Genfi lennujaamas ootas meid kena blondiin, olümpiaatašee Ene Balder. Juba esimene pilk näitas, et olime saanud abiks energilise inimese. Ene pani meid oma Volkswagen Golfi ja algas kiire sõit läbi pimeduse Megeve'i suunas. Prantslanna võõrustas meid oma armsas kodumajas Mont Blanci jalamil. Paiga ilu võisime nautida alles hommikul, kui valgeks läks.

Käisime Albertville'is, kus pidid toimuma nii ava- kui ka lõputseremoonia. Rohkem huvitasid meid aga kahevõistlejate võistluspaigad Courchevelis ja suusarajad Les Saisies's. Korralduskomitee-poolne suusatamisvõistluste koordinaator, lühikest kasvu asjalik mees Luc arvas, et peame korraliku ülevaatusse saamiseks ikka vähemalt lühikesegi distantsi ise läbi suusatama. Õeldud-tehtud. Pidasime mõõduka tempoga sõidu vastu. Mulle tulid kasuks nii suusatunnid Hans Grossi juhendamisel kui ka Eesti Raadio reporterina tehtud suusatamist tutvustavad saated.

Eestlased Albertville'is (1992)

Albertville'is saime pildi, kuidas asjad kohapeal käivad, olime ju hilisemad tulijad ja vajasime infot. Teisalt saime selgeks, et paljude asjadega võib end kurssi viia ka lihtsamalt, mitte kohale rutates.

Kodused asjaajamised olid eelkõige seotud esindus- ja võistlusriietuse hankimisega. Selle rahaliselt kuluka probleemi lahendamisel tulid appi meie riigijuhid koos Soome Olümpiakomiteega. Saime nii esindus- kui ka võistlusriided põhjanaabritelt, Teriniti kaubamärgi esindajatelt.

Enamik sportlasi ja ametnikke lendas Genfi ja suundus sealt autoga olümpialinna Albertville'i. Kahevõistlejad sõitsid Prantsusmaale oma bussiga, sama tegi sööstlaskuja Aare Tamme.

Olümpiaküla Brides-les-Bainsis kujutas endast korrusmajade rajooni, mis ei pakkunud küll erilist vaatamisväärsust. Suusatajad elasid Les Saisies' olümpiakülas, võistluspaiga vahetus läheduses, kuid suurem mure oli kahevõistlejatega. Nende probleemi lahendas Tiit Nuudi lõpuks Ene Balderi kaasabil. Sportlased koos abimeestega said enda käsutusse hüppemäe läheduses 1600 m kõrgusel merepinnast asunud mugava eluaseme, kus kõik oli käe-jala

Albertville'i mängude korralduskomitee juhid Michel Barnier' ja Jean-Claude Killy (vasakult 2.-3.) on saanud kingiks Eesti lipu

juures. Tõsi, pidime maksma kopsaka summa – nagu ikka siis, kui otsitakse majutust omal käel.

Päevakorda kerkis veel üks väga oluline küsimus – missuguse passiga sõidavad sportlased mängudele? Mõeldamatuks peeti sõitu vana nn vene passiga ja nii otsustati tulenevalt Eesti riigi õigusliku järjepidevuse printsiibist välja kirjutada nn Jaaksoni passid. New Yorgist saadeti nimetatud dokumentide blanketid, mis kirjutati Tallinnas välja, et ka passid kajastaksid Eesti osalemist Albertville'i talimängudel oma eksistentsi jätkava Eesti Vabariigi dokumentide alusel. See oli ilus ja südantliigutav samm, mis veel kord rõhutas olümpialiikumise tähtsust Eesti riigi identiteedi kujundamisel.

Barcelona olümpiamängudeks valmistumisel oli meil rohkem aega, kaasa aitasid ka talimängudelt saadud kogemused. Meile eraldati 35 sportlaskohta, sest korraldajate võimalused olid piiratud ja meie olime hilised liitujad. Delegatsiooni koostamisel laudusime viimaste kohtade jagamisel keerulist pasjanssi. Sellal polnud ju veel täielikult käivitunud rahvusvaheliste võistluste kaudu olümpiakohtade väljateenimise süsteem.

Sportlaskohtade jagamisel tehti palju kriitikat. Rahulolematud sportlased leidsid, et me ei tahtnud anda neile olümpiavõimalust. Püüdsime aga tõesti parimat. Lubasime esialgu vähe, kuigi olümpia korralduskomitee oli andnud õhkõrna lootust mõned kohad juurde saada. Kui läksime Barcelonasse saabudes koos delegatsiooni juhi Tõnu Lumega sportlasi akrediteerima, siis

Tagasi olümpial! Eesti sportlasdelegatsioon marsib Albertville'i avadefileel

taotlesimegi kahte kohta juurde ja need me ka saime. Tõsi, üks lisakoha saanud sportlastest tegi enne positiivse sõnumi saamist meid ajakirjanduses pihuks ja põrmuks. Alles aasta pärast mängis tunnistas ta ühes intervjuus, et tegi meile liiga ja vabandas ka isiklikult. Ta olevat hiljem mõistnud, et me ei tahtnud jagada katteta lubadusi. Kellest siin jutt, pole tähtis. Oluline on hoopis see, et ta mõistis spordiametnike tegevust.

Mitte alati ei mõisteta, kuidas ametimehed seisavad tegelikult sportlaste teenistuses. Sageli ollakse valmis kriitikaks, mida meedia omakorda võimendab. Asjaolude selgudes pole aga tegelikust olukorrast arusaajaid enam silmapiiril. Selliseid juhtumisi on aegade jooksul paraku olnud ridamisi ja siin ei aihtagi muud, kui ametnikud peavad rõõmsal meelel edasi töötama ja kasvatama paksu nahka.

Esimeste olümpial käikude korraldamise ja koordineerimisega seotud asjaolud andsid vajalikud õppetunnid, mis aitasid EOK inimestel hiljem oma ülesannetega paremini hakkama saada. Spordiametnike töö on enamasti jäänud tahaplaanile ja tähelepanuta, kuid ilma elementaarse korraldustöö süsteemita pole normaalne olümpial osalemine mõeldav.

Kodumaise lennufirma abiga olümpiale: Eesti delegatsioon Estonian Airi lennuki ees Barcelona lendu ootamas

ESIMESED ARGIMURED

Olümpiaperekonna liikmeks olek tõi esile nii rahalisi, materiaalseid kui ka organisatsioonilisi argimuresid, mida oli vaja hakata kohe usinalt lahendama. Näiteks tuli koheselt teostada ettemaks mängudest osavõtuks, et tasuda teenuste eest.

Oli meeldiv üllatus, kui ROK-i rahvusvahelise TOP sponsorlusprogrammi esindaja andis meile 1991. aastal Berliinis pärast olümpiakutse saamist üle tšeki kümnele tuhandele dollarile. Esialgu tundus see olevat suur raha, aga kui lõime hiljem kokku ettemaksusummad, siis pidime kõvasti kukalt kratsima.

TOP sponsorlusprogrammiga liitumiseks tuli allkirjastada leping. Lisaks tegime läbi esimese juriidiliste kokkulepete sõlmimise koolitunni. Sponsorlusprogrammi koordineeriv *International Sport Licensing (ISL)* pani lauale lepingu, mille kohaselt oleksime pidanud andma kõik Eesti

Barcelona olümpia avadefileel kandis Eesti lippu legendaarne Heino Lipp

olümpiasümbolika kasutamise õigused nimetatud kompaniile ja sõlmima tulevikus kõik lepingud ainult nende kaudu. Tegime lepingusse paranduse, mille kohaselt andsime neile õigused ainult TOP programmiga juba liitunud firmade osas. Endale jätsime õiguse sõlmida lepinguid väljaspool nimekirja olevate firmadega, kahjustamata seejuures TOP programmi kuuluvate ülemaailmsete kompaniide huve.

ISL oli sellest parandusest üllatunud, neile see ei meeldinud. Ka Läti ja Leedu olümpiakomiteedest vaadati tänutundega meie poole, nemadki mõistsid, et sponsorlusprogrammi korraldamisel tuleb jätta endale vaba tegutsemisruumi. Lätlased meenutasid hiljem, kuidas ISL esindajad lepingu allkirjastamisel neilt uurisid, et kas nad on eestlastega enne nõu pidanud.

Elu näitas, et see oli õige samm. Saime toetust nii TOP programmi kuulunud firmadelt kui ka nendelt, kellega jõudsime ise kokkuleppele. Tegime seda õiguslikult korrektselt, vajamata ISL-i nõusolekut.

Esimeste olümpialkäikude kindlustamiseks vajaminevad summad saimegi lõpuks kokku tänu kõikide valutatavahendite ühendamisele. Need tulid nii riigilt,

sponsoritelt kui ka TOP programmi firmadelt. Tegime vajalikud ülekanded õigeaegselt mängude korralduskomiteedele nii Albertville'is kui ka Barcelonas.

Kui Prantsusmaal läks kõik enam-vähem ladusalt, siis Barcelonas pidin üle elama ootamatu olukorra. Nimelt teatati meile lennujaama saabudes, et hotellides elavatel delegatsiooni liikmetel jääb akrediteerimine ära, sest me polevat teinud ettemaksu. Igaks kümneks juhuks valmistunud inimesena olin võtnud kaasa kõikide pangaülekannete koopiad. Panin need lauale. Maksekorraldusi uuriti ja lõpuks meid ikka akrediteeriti. Hiljem selgus, et kuna ülekanne oli tehtud dollarites, siis tekkis probleem peseta ja dollari kursimuutusest. Arvud lihtsalt ei klappinud. Avaldasime kahetsust, et valuutakurss oli vahepeal muutunud, kuid jäime endale kindlaks, sest meie maksime lepingus ettenähtud päeval ettenähtud kursiga vajaliku summa. Kuigi kogu selle asja klaarimine võttis parasjagu aega ja energiat, tasus see ometigi ära, sest me ei pidanud oma kõhnast rahakotist mingit juurdemaksu tegema.

Hilisematest mängudest osavõtuga seotud finantsprobleemide lahendamine sujus kindlatel rööbastel ja ilma suuremate pingeteta.

SPONSORITE TÄHELEPANU

Albertville'i talimängudel tabas meid meeldiv üllatus, sest Daimler Benzi kompanii otsustas anda uustulnukatele, Eesti, Läti ja Leedu olümpiadelegatsioonidele, kasutada minibussid. Kuigi korralduskomitee oli meile Prantsuse Alpides liikumiseks eraldanud Peugeot' sõiduautod koos juhtidega, kulus suurem buss ikkagi ära. Kasutasime seda usinasti, liiatigi kergendasid ratastetle paigutatud ketid mägedes sõitmist. Delegatsiooni juht Nuudi roolis bussi keerulistel mägitel rahulikult ja kindla käega, ometi tekkis mõnigi kord kõhe tunne, eriti siis, kui kitsal teel tuli vastu teine auto.

Mängude viimasel päeval pidime bussi viima üles mäkke 1800 meetri kõrgusele ühte Courcheveli suusahotelli ja jätma võtmed valvelauda. Tegime nagu kästud. Olime aga jäänud hilja peale ja kõik sõiduautod, mis oleksid saanud meid mäest alla viia, olid juba läinud. Ootamatust olukorrast tulime välja omapärasel kombel. Nimelt ringlesid köisteel ikka veel suusakabiinid, mis olid täiesti tühjad. Mõeldud, tehtud. Surusime end kolmekesi – Green, Nuudi ja mina – suusakabiini ja maalilise vaatega sõit 1800 meetri kõrguselt järgmise peatuseni 1600 meetri tasemel algaski.

Kõige rohkem tujust ära ja võib-olla veidi vihanegi oli Green, kellele ei meeldinud planeerimata olukord mitte põrmugi. Vahetasime Nuudiga süüdlaslikult silmanurgast pilke. Alles kabiinist väljudes julgesime naljatamisi arutleda, mis oleks saanud, kui oleksime mägede kohale köisteele seisma jäänud. Edasi meil aga vedas, sest ootamatult sõitis majade vahelt välja väike ja sel hetkel eriti armas Peugeot, mille roolis oli naerata abivalmis prantslanna. Saime küüti ja jõudsime lõpuks õnnelikult olümpiaküla värava taha.

Loomulikult tänasime hiljem telefonitsi Daimler Benzi esindajat pakutud abi eest, kiitsime head bussi ja avaldasime lootust, et seda oleks meeldiv kasutada ka Barcelonas. Nii ka juhtus.

Hispaanias aga langes asjaajamine nädalavahetusele, mis tähendas, et võisime bussi kätte saada alles esmaspäeval. Esialgu ei näinud me selles

Barcelona olümpiadelegatsioon valitsuse vastuvõtul Kadriorus

probleemi, kuid siis algasid ühtäkki tormilised sündmused. Nimelt oli Nuudi, kes oli tollal ametis Kadriorus presidendi kantseleis, lubanud president Arnold Rüütli meeskonnale, et toob riigipea koos teda saatva väikese delegatsiooniga nädalavahetusel Sevilla maailmanäituselt läbi kogu Hispaania Barcelonasse. Selleks soovis ta kasutada just meie bussi ja kui ta nüüd kuulis, et saame sõiduki kätte alles esmaspäeval, muutus ta silmanähtavalt murelikuks.

Püüdsime üheskoos probleemi lahendada ja lõpuks meil näkkaski. Saime firma esindaja numbri, kellele ma siis selgitasin, et on eriolukord ja peame kohe ja praegu saama lubatud bussi, et sõita Sevillassse. Lõpuks paistis probleemile lahendus. Hankisime bussi asukoha aadressi, saime sealt sõiduki võtmed kätte ja Nuudi võiski kõrvetavas kuumuses asuda enam kui 1000 km pikkusele teele Hispaania lõunaossa. Pärast mõningaid tähtsusetuid seiklusi jõudis ta Sevillassse ja sõidutas president Rüütli koos saatjaskonnaga sealt Barcelonasse. Meile kõigile oli ju tähtis, et riigipea isiklikult oleks mängudel kohal.

Mercedes-Benz'i minibuss oli meie käsutuses ka Lillehammeri taliolümpiamängudel. Olime sõiduvahendiga sedavõrd harjunud, et käisin firma

Rõõmsad eestlased Lillehammeris (1994)

sponsorlusprogrammi esindajale nii kaua peale, kuni ta lõpuks otsustas teha sponsorina žesti ja anda selle üle EOK omandisse. Tulimegi Lillehammerist sellega koju. Mõni aeg hiljem saabusid Stuttgardist firma esindajad, kes pidulikult tseremoonial bussi võtmed meile üle andsid. Aitäh neile!

OLÜMPIAGA SEOTUD KÜLALISLAHKUS

1996. aasta Atlanta olümpiamängudel näitasid Balti riikide sõbrad USA-s oma poolehoidu ja toetust nii Eesti, Läti kui ka Leedu olümpiadelegatsioonidele. Meid soovisid nii olümpia-eelsel ajal kui ka mängude jooksul võõrustada Walton County väikelinna Social Circle'i elanikud, seda kõike oma kulu ja kirjadega. Kasutasime nende abi sportlaste aklimatiseerumise laagri korraldamisel ja ka delegatsiooni majutamiseks ning treenimisvõimaluste loomiseks. Peab tunnustama nende entusiasmi, abivalmidust ja oskust meeldejäävate ürituste korraldamisel. Ettevõtmise hing oli Social Circle'i linnapea Frank Sherill, kes hea võõrustamise nimel külastas juba enne mängu Eestit, et kõik oleks kooskõlas meie soovidega.

Mõistagi tuli lahendada ka keerulisi probleeme. Esimene neist tekkis sportlaste saabumisel Atlanta lennujaama, kus maadleja Valeri Nikitin

Eesti olümpiadelegatsioon Atlantas (1996)

otsustas panna oma passi lennukist väljumise järel spordikoti taskusse. Lennuväljal kehtis aga nõue, et iga koti omanik pidi võtma ise oma koti ja viima tollikontrolli. Nii liikuski Nikitini spordikott mööda konveierit läbi turvakontrolli suletud alale, kust pagas pidi viidama olümpiakülla.

Nüüd seisis ilma passita mees nõutult migratsiooniametnike ees. Need vangutasid etteheitvalt, aga kindlameelselt pead. Kehtis range kord, kõrvalisi isikuid pagasi juurde turvatsooni ei lastud. Viimaks õnnestus meil siiski olukorda selgitada, Nikitin sai range järelevalvega seotud operatsiooni tulemusena oma passi kätte ja seeläbi ühtlasi õiguse lõpuks ametlikult USA-sse siseneda.

Nüüd selgus, et Nikitini kaalu langetamiseks oli kiiresti vaja kalamarja. Meile tundus parima lahendusena paluda järgmistel saabujatel vajalik kraam kodunt kaasa võtta. Nii tehtigi ja Nikitin sai kalamarja süües end võistluskaalu.

Lahendada tuli ka Krista Kruuvi purjejahi probleem, millele oli Tallinnast vaja uut sverti. Seegi sai kohale toodud. Edasi tuli svert kiiresti toimetada purjetajate võistluspaika Savannah'sse, mis asus mõnesaja kilomeetri kaugusel. Asusime kahekesi koos Siim Suklesega Social Circle'i rahva toel renditud autoga teele. Et pidime kiiresti Atlantasse tagasi jõudma, siis tellisime Savannah'st poolele teele vastu meie purjetajate kohaliku abilise. Aeg-ajalt vestlesime temaga telefoni teel, küsisime kaugel ta on ning leppisime kokku üleandmispaiga, kõrge veetorni ühes teele jäävas linnakeses. Kõik kulgeski ladiusalt ja svert jõudis hädalisteni.

Barcelona koondise stiilinäide: (vasakult) Anu Kaljurand, Inna Rose ja Janika Mölder, nende taga Heino Lipp

ADIDASE ABIVALMIDUS

Barcelona mängudele sõitnud delegatsioonile esindus- ja võistlusriietuse hankimiseks tuli EOK-l leida ise vahendeid ja võimalusi. Esindusriietuse tellisime loomulikult Eesti tootjatelt, spordiriietuse ja jalanõude saamiseks ulatas aga abikäe Adidase asepresident Tom Harrington, kellega olime leidnud hea kontakti juba Albertville'i mängude ajal. Ilmselt sümpaatiast Eesti vastu otsustas ta tarnida spordivarustuse Adidase sponsorprogrammi kaudu, nii ei läinud see meile sentigi maksma.

Kui esindusrõivad valmisid Eestis vastavalt graafikule, siis Adidas aina lubas ning aeg muudkui jooksis. Harrington rahustas meid, et kõik saab õigeks ajaks korda. Nädal enne delegatsiooni väljasõitu tuligi teade, et saadeti on Saksamaal ootevalmis. Olles harjunud igasuguste hilinemistega, kartsime, et nüüdki võib tekkida probleeme. Nii otsustati, et tuleb ise varustusele järele minna ja vaadati lootusrikkalt minu otsa. Olin ju neid asju senini ajanud. Käivitus kiire organiseerimisprogramm, mis näitas veelkord paljude inimeste

koostöövalmidust olümpialiikumise nimel. Nuudi muretses valitsuse autobasist kaubabussi ja leidis ka vilunud autojuhi – Leo Kaalu.

Otsustasime sõita läbi Soome, Rootsi ja Taani, et vältida piiriületustel tekkida võivaid probleeme Lätis, Leedus ja Poolas. Kiiresti abistas ka Nikolai Kүүn, kunagine Tallinna olümpiaregati direktor, kes oli ametis Soome laevakompaniis Saimaa Lines. Ta maksis meie eest laevapiletid, hiljem arveldasime.

Pärast laevareisi marsruudil Helsingi – Turu – Stockholm läiski lahti kiire sõit üle Taani Saksamaale, Adidase peakorterisse Herzogenaurachis Nürnbergi lähis-
tel. Leo Kaal oli uskumatult väsimatu juht. Pakkusin vahepeal, et võiksin tal lasta puhata ja ise sõita. Tema aga raputas kategooriliselt pead ja ütles vaid, et olukord on pingeline ja seepärast ei anna ta rooli enda käest ära. 20 tundi sõitu koos paari pisi-peatusega ja järgmise päeva hommikupoole ööd kella nelja paiku olime meie broneeritud hotelli ukse taga Herzogenaurachis kohal. Aga sellel kellaajal ei tulnud kahjuks keegi ust avama. Leo vajus kohe nagu nott

Nüüd juba kahekordse olümpiavõitja Erika Salumäe võiduemotsioonid Barcelonas (1992)

Vennad Tõnu ja Toomas Tõniste

bussi kaubaruumis automatile magama ja ega minagi kaua vastu pidanud. Hommikul saime hotelli.

Pärast kiiret hommikusööki ja enda väljanägemise mõningast korrastamist läksime Adidase peakorterisse. Seal võttis meid vastu naeratav Adidase esindaja Antje König, kes raporteeris, et kõik on korras. Antje selgitas, et kuna tegemist ei olnud eritellimusega, siis kohandati meile riietus Adidase valmistoodangust. Palusin näidata esindusdresse. Tõdesin, olid sümpaatset värvi.

Siis aga lõi välk sisse. Meie riigi nimi oli dresside seljale kirjutatud väikeste tähtedega: eesti. Mõtlesin, et mis nüüd saab – nii tähtis olümpia ja riigi nimi on kirjutatud väikeste tähtedega. Nii Harrington kui ka König märkasid minu ehmatanud nägu. Selgitasin, et olime lootnud riietusel näha suuri tähti. Meie Adidase võõrustajad vaatasid teineteisele otsa ja Harrington palus Königil probleemi ära lahendada. Firma asepresidendi assistent naeratas ja kinnitas, et asi saab korda. Aga see võtab ühe päeva aega, selgitas ta abivalmilt ja lisas, et Belgia laos on vajalik kogus dresse olemas, teeme neile EESTI suurelt nagu soovite.

Järgmise päeva pärastlõunal saabusidki kastid oodatud varustusega. Nüüd oli meie riigi nimi dressidel tõepoolest suurte tähtedega kirjas. Olime rahul. Hea, et ikka ise järele sõitsime.

König palus varustuse autosse laadida, ka need dressid, millel kirjas väikesed tähed. Küsisin, mida siis nende dressidega teha. Antje vastas, et võtku me need samuti, Adidasel pole neid ju vaja.

Vurasimegi juba tuttavat teed pidi tagasi Eestisse, nüüd juba kindla tunde ja rahulikuma tempoga. Saabusime koju vahetult enne olümpiadelegatsiooni Barcelonasse sõitu ja laadisime esindusdressid Pirita olümpiakeskuses kaubabussist maha. Nii need, millele meie riigi nimi oli kirjutatud suurte tähtedega kui ka need, millele väikeste tähtedega. Võimatust missioonist oli saanud võimalik missioon.

Sportlased kandsid Barcelonas ikka dresse, millele oli kirjutatud suurte tähtedega EESTI. Suurte tähtede pärast tasus võidelda, sest tõime ju oma taasiseseisvunud riigi esimestelt suvemängudelt koju kaks medalit: Erika Salumäe võitis kulla ning Tõnu ja Toomas Tõniste pronksi.

OLÜMPIAJUHTIDE **VISIIDID TALLINNASSE**

Albertville'i talimängude järel pidasid rahvusvahelised olümpiajuhid vajalikuks tulla Tallinnasse, et külastada äsja ROK-i taastunnustuse saanud riiki. Kui Samaranchi visiidi toimumisaja kokku leppimiseks tuli teha tõsiseid jõupingutusi, siis teine koloriitne mees, Rahvuslike Olümpiakomiteede Assotsiatsiooni president Mario Vázquez Raña, otsustas teha oma visiidi veel enne ROK-i presidendi külaskäiku. Tegutsemisinnust pakatav mehhiklane tunnetas oma kindlat positsiooni rahvusvahelises olümpialiikumises ning omas ambitsiooni tõusta ROK-i presidendiks. Võimsa meediamagnaadina oli tal olemas ka tõhus vahend avaliku arvamuse suunamiseks, tõi küll, seda

Olümpiajuht Juan Antonio Samaranch leidis eestlastega ikka ühise keele

rohkem Lõuna-Ameerikas. Kahjuks ei vallanud mees aga ei inglise ega prantsuse keelt ja see kahandas kindlasti tema väljavaateid.

Raňa saabus Tallinnasse eralennukil koos arvuka saatjaskonnaga, kuhu kuulusid erasekretärid, abid, ajakirjanikud, teleoperaatorid ja fotograafid. Tundsime kõrge külalise ees veidi aukartust, sest polnud temaga varem suurt kokku puutunud. Külaliste vastuvõtt oli tollal meile üldse väga kallis lõbu, saati siis sellise tasemega isikute võõrustamine. Lahenduse leidsime valitsuse kaasabil, saime tähtsamad külalised majutada Nõmmel asuvasse valitsuse residentsi, samal ajal kui väiksema kaliibriga külalised ööbisid hotellis. Tellisime ka kokad ja muud abilised, kes muutsid külaliste eluolu meeldivaks.

Kui Raňa oli meie ametiisikutega kohtunud, jäi ta silmnähtavalt rahule. Näis, et teda huvitas ainult Eesti riigi juhtidega kohtumiste jäädvustamine meedias. Kuulsime mehhiklase abelistelt, et ta peab arvestust, kui mitme riigi juhtidega on kohtunud. Igatahes pidas Raňa vajalikuks tänada meid hea vastuvõtu eest. Et olin viimane, kes teda lennukitrapi juures saatis, siis andis tumedavärviliste prillide tagant naeratav mees mulle sõbralikult kätt ja patutas õlale.

Samaranch saabus 1992. aasta aprillis samuti eralennukiga. Teda saatsid ROK-i võtmeisikud. Ainsana pidi liinilennuga tulema ROK-i peadirektor Carrard, kelle riiki saabumisega tekkisid aga probleemid. Tänu meie endisele sekretariaaditöötajale Andrus Öövelile, kes oli piirivalveameti juht, saime kõrge delegatsiooni tuua riiki nimekirja alusel, ent kui Carrard saabus lennukiväljale, oli nimekiri koos selle eest vastutava isikuga millegipärast kuhugi kadunud. Nii seisiski külaline värava taga ning ei saanud sealt edasi ega tagasi. Piirivalvurid kaitsesid kaljukindlalt läbikäiku.

Viimaks sain rahvusvahelisse tsooni ja selgitasin olukorda, kuidas oskasin, kuid piirivalve tahtis näha dokumenti. Hing värises järjekordse võimatu missiooni aimduses. Aeg lippas imekiiresti. Eks ma ka veidi ärritusin, kuni ei pidanudki enam vastu ja ütlesin, et kui te ei usalda oma olümpiakomitee peasekretäri, siis laske ROK-i tähtis tegelane riiki oma ülemuse Andrus Ööveli hea nime hoidmiseks. Veensin, et kõik on seaduslik ja ma saadan viisata külalist kuni tema riigist lahkumiseni. Lõpuks pääsesime väravast läbi. Carrard lausus naerdes, et tema visiit läheb ajalukku, sest ta külastas Eestit ilma viisata.

Olime Samaranchi ja spordirahva kohtumisele lootusetult hiljaks jäänud ning tegime aega parajaks ringsõiduga Tallinnas. Carrard märkis, et tänu

viivitusele lennujaamas kujunes tema päev väga meeldivaks, sest ta sai tutvuda Tallinnaga, mille omapära teda tugevasti paelus. Teised delegatsiooniliikmed olevat aga kurtnud, et jäid ametlike kohtumiste tõttu linnaga tutvumise elamusest ilma.

Samaranchi kohtumised nii tollaegse ülemnõukogu esimehe Arnold Rüütli kui ka peaminister Tiit Vähiga olid asjalikud ja sisukad. Meeldiv oli tõdeda, kui veenvalt meie riigijuhid selgitasid, missugust abi vajavad Eesti sportlased, et täielikult lülituda olümpialiikumisse, mängudeks valmistuda ja neist osa võtta. Sama südamlilik ja asjalik oli Samaranchi kohtumine spordirahvaga Pirital olümpiakeskuse saalis.

ROK-i presidenti saatsid ka tollane Euroopa Rahvuslike Olümpia-komiteede Assotsiatsiooni president Jacques Rogge ja peasekretär Mario Pescante. Kui kohtumised olid möödas, soovisid nad omal käel Tallinnaga tutvuda. Iseseisvalt võõras linnas! Läksime Nuudiga igaks juhuks kaasa.

Näitasime head kohta tornide vaatamiseks. Parajasti, kui külalised kiiksid Vana Toomase poole, et saada selgust, kust suunast tuul puhub, astusid nende juurde kaks vene keelt kõnelenud meest ja pakkusid müüa Rolex'i käekelli. Nii Rogge kui ka Pescante jäid sõnatuks, aga suhtusid olukorda humoorikalt. Peletasime pealetükkivad mehed eemale ja tegime nalja: elu Tallinnas on mitmekülgne ja aktiivne. Naerusui rääkisime linnalegendi, et sama pakumine tehti mõne aja eest ka ühele teisele nimekale külalisele, kui viimane õhtusel ajal Tallinna vaatamisväärsusi imetles.

Juan Antonio Samaranch (esireas vasakult 2.) Tallinna olümpiaregati lõputseremoonial (1980)

PRESIDENT **LENNART MERI KÕNE** OLÜMPIALIIKUMISE SAJANDAL SÜNNIPÄEVAL

Olümpialiikumise 100. aastapäeva aktusel Estonia teatris 1994. aasta 20. juunil pidas kõne Eesti Vabariigi president Lennart Meri, kelle sisukas esinemine paelus tähelepanu.

„Lugupeetav Eesti Olümpiakomitee president Arnold Green, mu daamid ja härrad!

Täna oleme Estoniasse kogunenud tähistama Kreeka olümpiatraditsiooni uuestisündi, rahvusvahelise olümpialiikumise 100. aastapäeva.

Mul on kolm väga isiklikku põhjust, miks ma teie küllakutse rõõmuga vastu võtsin.

Olen üks neid väheseid, kes Berliini olümpiamängude aja veetis hommikust õhtuni olümpiastaadionil. Kuid mul oli ka oma tökohustus. Olümpiamängude järel toimunud vastuvõtul oli minu koht saatkonna peosaali ukse kõrval, külalisraamatu juures, kuhu võistlejad pidid oma nime sisse kirjutama. Mäletan heledates flanellpükstes ja tumesinistes kuubedes rivi Hildebrandstrassele sisse käänamas, lehvivat Eesti lippu, eeskujulikku taktisammu ja vasakule pööret saatkonna ees. Mäletan, kuidas sakutasin kuuest Kristjan Palusalu, kes külalisteraamatut ega mind ei märganud, ja ülekõige mäletan tema käesurvet, väga õrna, sest minu käsi oli kõigest seitsme-aastane. Puudutuste mälu, nagu teate, elab vahel sõnamälust kauem.

Teine põhjus on loomeliitude ühispleenumil 2. aprillil 1988 peetud kõne. Seedsin meie rahvale eesmärgiks, – kui lubate, tsiteerin, – “Euroopa tunneta- mise meie ühise koduna, eestlaste naasmise rahvusvahelisse olümpialiikumisse” ja nii edasi. See oli loetelu, kuid see loetelu katkestati, ja katkestajaks oli Arnold Green. Ta istus saalis tagapool, akna-äärses reas, ja hakkas esimesena plaksutama, millega liitus saal. Muusikamälu, nagu teate, elab vahel sõnamälust kauem, ja muusika see oli.

Estonia teatris toimunud pidulikul aktusel andis president Lennart Meri EOK juhile Arnold Greenile üle ROK-i aastaauhinna

Kolmas põhjus on kuupäevaga 11. september 1991. Varahommikul võeti Eesti Vabariik vastu Euroopa Koostöö ja Julgeolekukomisjoni liikmeks. Minut hiljem sain toonaselt Soome välisministrilt Paavo Väyryselt sedeli ettepanekuga nõupidamiseks. Rääkisime poliitikast, järgmistest sammudest, aga siis sundis mingi salageen mind ütleva: “Taliolümpiamängud on ukse ees ja meie võistkonnal ei ole varustust, riietust ega trennimisvõimalusi.” Nädal aega hiljem olid Soome poliitikud need mured enda lahendada võtnud. Ka poliitikas on ruumi olümpiavaimule. Tänu, nagu teate, peaks kõigist mäluüliiki-dest elama kõige kauem.

Nüüd ei ole aga aeg elada mälestustest, vaid tulevikust, mis oma mahlu ammutavad küll mälestuste juurtest, kuid oma viljadega toidavad tulevikku. Maailmakriis on puudutanud ka olümpialiikumist. Poliitika on seda puudutanud. Kus on Heino Lipu olümpiamedal? Kus on meie olümpiavõitjad

pimeduse aastatest, kui puudus võimalus vabalt võistelda vaba vaimu ja vaba eneseteostuse nimel? Motivatsiooni röövimine on jätnud ränga jälje meie rahvuslikesse traditsioonidesse. Sport, enesedistsipliin ja eneseteostus on asendunud viinavõtmise ja küünilise elunautimisega. Olümpiatraditsioon haaras kunagi kogu rahvast, kõiki linna ja valdu, kes sõelusid endi hulgast välja parimatest parimad. Nõukogude okupatsioon muutis olümpiamängud propagandavahendiks, kus privilegeeritud elukutselised pidid tõestama ühe poliitilise süsteemi üleolekut olümpiamedalite hulga abil.

Eestil tuleb katkenud niidid rahvaspordi ja tippspordi vahel taas kokku sõlmida. Olümpiamängudel ja laulupidudel tunneme ennast ühtse rahvana, kuid seda tunnet peame viljelema ja endas hoidma ka argipäevadel. Olümpiaidee ei ole kiiresti liikuda, kõrgelt hüpata või täpselt märki tabada. Selleks võib kasutada autot, lennukit või mikroskoopi. Olümpiaidee on kujundada inimesest täiuslikum inimene. Nii täiuslik, et ta võiks naeratades tunnistada: "Sina oled minust parem."

Meil on selleks lootusi.

Väikese rahvana oleme võrdväärset suurtega seisnud aulaval.

See side ei ole ka pimedatel okupatsiooniaastatel katkenud. Tookord me plaksutasime soomlastele või tšehhidele. Nüüd oleme oma sideme kokku sõlminud. Selles on ütlemata suured teened Arnold Greenil. Rahvusvaheline Olümpiakomitee annab kaasaegse olümpialiikumise 100. aastapäeva puhul välja oma sajandi auhinna.

Eesti Olümpiakomitee volitusel on mul heameel see "Sajandi auhind" üle anda meie olümpiatule hoidjale, Arnold Greenile.

Põlegu see kreeka päikesest süüdatud puhas tuli igas eesti südames."

PRESIDENT LENNART MERI VISIIT LAUSANNE'I

1994. aastal kerkis esile mõte, et olümpialiikumise olulisuse esiletoomiseks tuleks Lausanne'is korraldada president Lennart Meri kohtumine ROK-i presidendi Samaranchiga. Meri soovis anda visiidile ka sümboolse sisu, milleks pidi saama 1936. aasta Berliini olümpiamängude kahekordse võitja Kristjan Palusalu pronkskuju üleandmine Lausanne'i Olümpiamuuseumile.

Järgmise aasta 13. veebruaril astuski Meri Genfis lennukist maha. Teda võttis vastu ROK-i peasekretär Françoise Zweifel. Loomulikult olime lennukitrapijuures ka meie – EOK president Arnold Green ja mina, peasekretärina. Meri väljumisel lennukist toimus, nagu ikka, lihtne tseremoonia: kõigepealt ilmus nähtavale pidulikus mundris käsundusohvitser, kes andis lennukitrapijuures autrepist laskuvale presidendile, kusjuures viimase näol säras talle omane ilmekas naeratus. See tseremoonia pani südamlikult naeratama ka ROK-i esindajad.

Aastaid hiljem tunnistas Meri toonane käsundusohvitser Eero Riuttala eravestluses, et enne lennukist väljumist oli president temalt mõtlikult küsinud, et milleks me siia üldse tulime. Visiit aga näitas, et Eesti presidendi külaskäik läks täie ette nii tema enda, EOK kui ka ROK-i seisukohalt vaadatuna.

Meril tekkis Samaranchi, ROK-i peadirektor Carrardi ja teiste võõrustajatega südamlik kontakt. Samaranch oli algul tihedale ajagraafikule viidates kavandanud visiidile kindla kestuse nagu ikka taolistel puhkudel, kuid Meriga

Lennart Meri kingib Juan Antonio Samaranchile Kristjan Palusalu pronkskuju

Lennart Meri Lausanne'i olümpiamuuseumis. Muuhulgas kasutas president võimalust ja markeeris Eesti mündiga meie riigi asukoha muuseumis asunud maailma kaardil

vesteldes ajalimiit ununes. Kummalgi presidendil polnud suhtlemisel keelebarjääri ja mõtteid vahetati nii olümpialiikumise kui ka maailma poliitiliste suundumuste üle. Pikemalt peatuti spordi sotsiaalsel rollil maailmas ja sportlaste majanduslikul toetamisel. Käsitleti ka olümpiamängude boikoteerimise tagamaid ning dopinguskandaale.

Meri selgitas asjalikult, mis tähtsus on sportlaste eneseteostusel ja spordisangarite eeskujul eriti väikerahvastele. Samaranch kuulus tähelepanelikult, sest Hispaania provintsist Katalooniast pärit inimesena oli ta ju dilemma ees, kuidas suhtuda oma kaasmaalaste püüdlustesse osaleda olümpiamängudel samuti iseseisva esindusega. Lisaks meenutas Meri 1936. aastat, kui sai väikese poisina Eesti saatkonnas suruda olümpiasangari Palusalu kätt ja sedagi,

kuidas ta oli aidanud kaasa Eesti riigi iseseisvuspüüdlustele ning rahvusliku olümpiakomitee tegevuse taastamisele.

Mõlemad nautisid vestlust nii ametlikul kohtumisel ROK-i täitevkomitee istungisaalis, olümpiamuuseumis kui ka lõunalauas. Nagu Merile kombeks, jäi ta nendele kohtumistele veidi hiljaks, vabandades lühidalt, et on Eesti president ka külaskäigu ajal ja pidi kiiresti ära saatma tähtsa materjali.

President jäi iseendaks ka olümpiamuuseumis, kus oli välja pandud maailma kaart kõigi olümpiaorganisatsiooni liikmesriikidega. Meri märkas, et Eesti oli kaardilt puudu, võttis taskust kahekümnesendise mündi, küsis liimi ja vajutas siis mündi Eesti asukohale kaardil, meie riigivapp ülespidi. Seda tehes manas ta näole talle ainuomase naeratuse. Samaranch oli veidi hämmeldunud ja paistis, et tundis ka pisut piinlikkust, et Eestit polnud kaardile märgitud. Ametimehed aga vabandasid, et kõnealune kaart oli valminud enne Eesti ja teiste Balti riikide taasiseseisvumist.

Samaranchi positiivset suhtumist näitas seegi, et kui meie president andis intervjuud Lausanne'i suurimale päevalehele, oli ROK-i juht ikka veel kohal ning jälgis vestlust rahuloleva naeratusega.

Meie president oli hea ja sisukas suhtleja. Ta oskas ennast kuulama panna. Nii president ise kui ka meie, olümpiakomitee ametnikud, saime teavet ja hinnanguid otse ROK-i presidendilt ning tema lähikondlastelt, ilma igasuguse infomürata. See oli väga tähtis.

LIPP

OLÜMPIAMÄNGUDEL

Olümpia autasustamistseremoonia, kus heisatakse medalivõitjate kodumaade lipud ning võitja auks kõlab tema riigi hümn, on loomulikult mängude ülevamaid momente. Eesti spordisõbrad on saanud neid tundekülaseid hetki korduvalt nautida.

Paraku on olnud hetki, mil sinimustvalge lipu lehvimine pole olnud sugugi meeliülendav. 1992. aasta Albertville'i mängude avatseremoonia eel olime näiteks südamest solvunud, sest meie lipp oli tseremooniaväljakul heisatud tagurpidi – valgemuustsinisena. Meelehärrmi olid korraldajad põhjustanud ka lätlastele, tõmmates nende auks masti Austria riigilipu.

Loomulikult koostasime kohe protestikirja, kuid veel mitme päeva möödumiselgi oli mastis ikka tagurpidi lipp. Meil ei jäänud muud üle, kui minna avatseremoonia eel olümpiastaadionile ja lipp ise õiget pidi lehvima panna. Tiit Nuudi tegutses otsustavalt. Ta näitas oma delegatsioonijuhi kaarti, mis andis õiguse pääseda igasse olümpiamängude läbiviimise kohta. Minu kaelas rippunud peasekretäri kaart oli sama kõvade volitustega. Nuudi selgitas julgestusele elavalt žestikuleerides, et meie, eestlased, oleme üle pika aja taas olümpiamängudel ja meil on komme enne mängu hea õnne esilekutsumiseks lippu suudelda. Prantslased said sellest haprast selgitusest naerusui aru ja lubasid lahkelt meil lipu juurde minna. Tõmbasime lipu mastist alla, suudlesime seda ja heiskasime uuesti, nüüd juba õiget pidi.

Esimene Eesti lipu heiskamine meie Albertville'i olümpiakülla saabumisel toimus nagu kord ja kohus. Küll tekkis aga probleeme piduliku tseremoonia

„**O**ma lipu all olümpiale!“ – see soov saatis meie spordirahvast möödunud sajandi kahekümnendatel aastatel, kui mängudele mindi esimest korda. Ja saatis ka kahekümnenda sajandi kaheksakümnendate aastate lõpus, mil sooviti taastada oma koht olümpiaperekonnas ja jõuda taas oma lipu all olümpiamängudele.

Eesti lipp Albertville'is (1992)

Eesti lipp Pekingi mängudel Martin Padari kätes (2008)

läbiviimisel. Meil oli tulekuga olnud nimelt nii kiire, et hümninootide hankimiseks ei jäänud mahti. Teadsime ometi, et lipu heiskamisel peab hümnit kõlama, mistõttu võtsime kaasa hümnihelisalvestuse.

Seisime koos soomlastega olümpiaküla lipuväljakul rivis ja ootasime kannatlikult oma delegatsiooni austamist. Soomlaste lipp heisati varem ja nende hümnit esitas orkester. See kõlas tõepoolest võimsalt, meile mõjus see nagu peaproov.

Siis pidi heisatama meie lipp ja me ootasime, et hümnit mängitakse koos koorilauluga lindilt. Ühtäkki märkasime segadust orkestri leeris. Dirigent

jooksis meie juurde ja küsis ärevalt, kus on noodid. Ütlesin, et noote pole anda, aga hümn on salvestatud lindile, esitage sealt. Dirigent ja tõlk vestlesid omavahel kuulipilduja kiirusel. Selgus, et lindilt mahamängimiseks pole vajalikku helitehnikat. Lükkame Eesti võistkonna tseremoonia edasi, tegi dirigent ettepaneku. Meie üksmeelne otsus oli, et edasi lükata ei saa – see oli väga tähtis sündmus. Pakkusime, et las orkester mängib hümnid Soome nootide järgi. Dirigent kergitas kulme ja oli ilmses segaduses. Küllap mõtles, et on alles olümpiadelegatsioon, kes soovib lasta mängida teise riigi hümnid oma riigi lipu heiskamisel. Meie aga noogutasime üksmeelselt pead. Dirigent kehtitas õlgu, aga läks siiski Soome Olümpiakomitee peasekretäri Kosti Rasinperä juurde luba küsima. Rasinperä naeris ja noogutas: mängige, oleme nõus.

Hiljem kuulsime tõlgilt, et dirigent olevat küsinud, kas tõesti on soomlased ja eestlased nii lähedased ja sarnased rahvad, et neil on lausa sama riigihümn.

Segadus puhkes ka Barcelona mängudel, olümpiavõitja Erika Salumäe autasustamisel, kus lipp heisati jälle tagurpidi – valgemuustsinisena. Erikale põhjustas see nii tema kui ka Eesti rahva jaoks üleval hetkel nõrdimust. Delegatsiooni juht Tõnu Lume, muidu tasakaalukas ja rahulik inimene, suutis vaevu taltsutada meelepaha.

Veel meenuvad 1995. aastal Hollandis, Valkenswaardis toimunud Euroopa noorte olümpiapäevad, kus judos võitis kuldmedali Aleksei Budõlin. Teadsin delegatsiooni juhina, et autasustamisel tuleb pingsalt jälgida, kuidas katsetakse meie lipp heisata. Hea, et jälgisin. Kui välja marssisid tseremoonia assistendid, käes kokkuvolditud lipud, nägingi, et taas kiputakse meie lippu tagurpidi heiskama. Tormasin välkkiirelt üle piirdeaia tseremooniaväljakule. Jõudsin lipuheiskajatele päris lähedale ja mul tekkis Eesti lippu kandva noormehega silmside. Näitasin talle enda käes olevat väikest sinimustvalget lippu ja tõstsin selle õigetpidi pea kohale. Noormees vaatas mind, saigi asjast aru ja heiskas lipu õigetpidi.

Ohkasin kergendatult: minu lipuinstinkt ikkagi toimis ja asi sai korda. Lindilt kõlas orkestri ja koori esituses Eesti hümn. Oli väga võimas ja uhke tunne. See pani isegi spordisaalis kõra teinud noorsportlased vaikselt kuulama.

EOK PRESIDENTIVALIMISTEST

1989. aasta lõpul EOK tegevuse taastamisele aluse pannud olümpiaspordi konverentsil tõdeti, et presidendiks sobib kõige paremini Arnold Green, kellel oli hea nimi nii kultuuri- kui ka spordirahva seas. Selle oli ta teeninud lugupeetud inimese ja riigimehena mitme aastakümne jooksul.

Green suutis luua asjatundliku ja autoriteetse meeskonna, kes viis pärast poliitilise olukorra muutumist EOK tegevuse normaalselele rööbasle. 1993. aastal nõustus ta kandideerima ka teiseks ametiajaks, kuigi oli juba 73-aastane. Tänu sportlikule eluviisile oli temas aga küllalt energiapotentiaali. Oma teise ametiaja olulisema ülesandena nägi Green meie olümpiaorganisatsiooni tugevdamist ja majanduslikku kindlustamist. EOK täitevkomitee liikmed andsid sellesse oma panuse. Aktiivselt tegutses asepresident Nuudi, kes pidas ilmselgelt silmas presidenditoolile asumist pärast Greeni ametiaja lõppemist.

Kui Green 1997. aastal teatas, et ei soovi presidendiametisse enam kandideerida, siis jäigi kõigepealt loomulikult

Toomas Savi

Tiit Nuudi

← Arnold Greeni tunnustati Rahvusvahelise
Oliümpiakomitee kõrgeima autasu – Oliümpia-
ordeniga

silma Nuudi. Ta oli kursis EOK tegevusega, oli juhtinud spordialaliite ja olümpiafondi ning olnud ka keskkonnaminister. Seega igati loogiline valik. Samas kerkis mõni nädal enne valimisi Atko Viru ettepanekul esile teinegi kandidaat – tollane Riigikogu esimees Toomas Savi, kes oli tunnustatud spordiarstina hästi kursis sportlaste probleemidega. Savi oli ka EOK taasasutaja ja tundis organisatsiooni siseelu.

Greenil oli südamel ka enda kandidatuuri esitamine ROK-i liikme kohale. Seda oli talle soovitanud Samaranch, kui nad omavahel kohtusid. Viibisin samuti sellel tipptasemel kohtumisel. Koostas in vastavasisulise kirja, mille Green allkirjastas, ja lähetasin selle ROK-i peakorterisse. Hiljem see protsess soikus, sest pärast presidendiametist taandumist tõmbus Green tagasi kogu aktiivsest tegevusest EOK-s.

1997. aastal tekkis esimest korda võitlus EOK presidendi koha pärast. Nii Nuudi kui ka Savi olid väärikad kandidaadid ning mõlemad soovisid võimalust anda oluline panus EOK edasise käekäigu ja arengu kujundamisse. Valimistulemus 22:15 jättis selle võimaluse Nuudile, kes tuligi EOK sisulise töö administreerimisega hästi toime. Ta tõi tegevdirektoriks Siim Suklese ja nimetas peasekretäriks tuntud sporditeadlase professor Rein

Haljandi. Savi jätkas edukalt Eesti Suusaliidu presidendina ning oli aastatel 2001-2012 ka EOK asepresident.

2001. aasta presidendivalimistel kerkis silmapiirile Eesti Vabariigi ekspeaministri ja spordiseltsi Kalev esimehe Mart Siimanni kandidatuur. Vastaskandidaat oli kahekordne olümpiapronks Jüri Tamm, kes viitas jõuliselt oma sportlikule taustale ja uutmisplaanidele, mille käigus soovis ta välja töötada ja rakendada uut spordikontseptsiooni.

Tamm tugevdas oma positsiooni Euroopa Olümpiakomiteede Assotsiatsiooni sportlaskomisjoni liikmena, samuti Eesti Sportlaste Ühenduse juhina. Hääled valimistel jagunesid aga 39:13 Siimanni kasuks.

Tammest sai EOK asepresident aastatel 2001-2008 ning uuesti 2016. aastal. Peasekretäriks tõusis Toomas Tõnise, kes on suutnud aja jooksul luua väärtusliku andmepanga Eesti spordist. Ta oli presidendi kindel tugi nii peasekretärina aastatel 2000-2012 kui ka asepresidendina aastatel 2012-2016.

Siimann valiti sekeldusteta EOK-d juhtima ka 2004. ja 2008. aastal. Tema presidendiaega kuuluvad majandusliku kindlustatuse süsteemi väljakujunemine, riigiga koostöö kinnistumine, sportlike eluviiside populariseerimiseks mõeldud üleriigiliste spordiürituste korraldamine ning selleks võimaluste loomine. Just nende eesmärkide saavutamiseks kaasas ta EOK töösse võimeka ja aktiivse Peeter Lusmägi.

2012. aastal, Siimanni kolmanda ametiaja täitudes, kerkis olümpiakomitee juhikandidaadina esile noor energiline Saaremaa mees Madis Kallas. Ta alustas aktiivset valimiskampaaniat ja esitas arvestamist väärt ettepanekuid. EOK ringkondades oli aga juba varem teada, et üheks tõsisemaks pretendendiks Siimanni järglase kohale oli Neinar Seli. Tuntud spordimees, kes püsis avalikkuse tähelepanu keskmes nii eduka ärimehe kui ka endise poliitikuna.

Toomas Tõnise

Meeleolukas foto EOK presidendivalimistelt 2016. aastal. Vasakult: Urmas Sõõrumaa, Tõnu Tõniste, Jüri Ratas, Jüri Jaanson

EOK asepresidendi ja Eesti Olümpiaakadeemia presidendina oli ta andnud olulise panuse olümpiaalase mõttelaadi arendamisse, alustades seda omal ajal juba EOA lihtliikmena.

2012. aasta presidendivalimised kujunesidki varasematest tulisemaks. Kui Seli jäi oma kampaanias asjalikuks ja rahulikuks, siis Kallas esines agressiivsemalt. Seli hankis endale enam kui 60 spordialaliidu ja üksikliikme toetuse, Kallas seevastu maadles esialgu kandideerimiseks vajaliku viieteistkümmene EOK liikme toetusallkirja kokkusaamisega. Lõpuks see tal ka õnnestus. Hääletamisel võitis siiski ettearvatult Seli, tulemusega 85 : 29.

Seli presidendiks valimisega kindlustati EOK-le nii organisatsiooniline kui ka majanduslik stabiilsus. Tema ettepanekul toodi uueks peasekretäriks Siim Sukles, kes tunneb läbi ja lõhki nii olümpialiikumist kui ka spordijuhtimist. Edasi valiti Seli ka Euroopa Olümpiakomitee Euroopa Liidu asjade komisjoni juhiks, mis oli väga hinnatud amet.

Ajaloo pingelisimad EOK presidendi valimised said teoks 2016. aastal. Kampaaniat saatis meedia suur tähelepanu. Selijäreltulijaks kandideerimisest

teatasid varakult nii spordirahva seast tulnud inimesed kui ka väljastpoolt esile kerkinud pürgijad. Lõppvooru pääsesid Jüri Ratas, Tõnu Tõniste ja Urmas Sõõrumaa, kõik tuntud nii spordiringkondades kui ka avaliku elu tegelastena. Kõik esitasid ka sisukad programmid, mis üksteist täiendasid.

President selgus kahe hääletusvooriga. Ratas sai esimeses voorus 55, Sõõrumaa 37 ja Tõniste 29 häält. Teises voorus kogus Sõõrumaa 61 ja Ratas 60 häält.

Sõõrumaa lubas astuda otsustavaid samme spordi populariseerimiseks ja suurendada märkimisväärselt spordiharrastajate arvu, samuti soovis ta suurendada spordiringkondade majanduslikku kindlustunnet ning võttis oma südameasjaks ka Eesti spordi maja rajamise.

TEGUDEINIMENE TIIT NUUDI

Aastaid Eesti spordis juhtkohtadel tegutsenud Nuudil jätkus presidendiametis olles energiat ja ideid, et panna organisatsioon uutmoodi ja kiiremini toimima. Teda tunti kui tegudeinimest, kes oli tõestanud seda aastatel 1992-1996 mitut olümpiaprojekti juhtides.

Nuudi tegevus tagas olümpialiikumise rahastamise stabiilsuse. Hea organisaatorina oskas ta sponsoreid leida ja neid motiveerida. Sidemed äriühingondades löid selleks head eeldused ning Pauligi kontserni Balti haru juhina näitas ta siin ise eeskujuna.

Näha oli, et Nuudi saavutas spordirahvaga hea kontakti. Nooruses oli ta Nõmme mändide all aktiivne sportlane – suusatas, jooksis, mängis tennist ja korvpalli. Et enamik sponsoreid olid samuti spordilembesed, tuli see taust tal- le toetuslepingute hankimisel kahtlemata kasuks.

Nuudi initsiatiivil alustati olümpiapere päevade korraldamist, eesmärgiga tuua kokku kogu Eesti olümpiaperekond. Vabas õhus ja mõnuses õhkkonnas toimunud üritustel osalesid nii olümpiasportlased, treenerid kui ka muu spordirahvas ja nende pereliikmed. See andis tunde, et igaühel on olümpialiikumises roll.

Eesti ja Soome olümpiakomiteede tihedad suhted olid alguse saanud Arnold Greeni isiklikest kontaktidest. Soomlaste abi oli oluline näiteks siis, kui käsil oli EOK õiguste taastamine ROK-is. Nuudi tugevdas suhteid Soome Olümpiakomitee juhtkonnaga, samuti tihenesid kontaktid Balti riikide, Ukraina ja Valgevenega.

Vilgas oli läbikäimine eelkõige Läti Olümpiakomitee presidendi Vilnis Baltinši ja Leedu Olümpiakomitee presidendi Arturas Poviliunasega. Korrapärase koostöö kõrval sai heaks tavaks vastastikune aukülalise- na osalemine teiste Balti riikide olümpiakomiteede pidulikel üritustel.

Meeldiv on tõdeda, et seda koostööd on tunnustatud nii Läti kui ka Leedu Olümpiakomitee kõrgeima autasuga. Hea ühistegevus andis võimaluse panna seljad kokku ka rahvusvahelistes organisatsioonides, eriti Euroopa Olümpiakomiteede Assotsiatsiooni tegevuses.

Ühel Balti riikide olümpiakomiteede varasemate ja ka ametis olevate juhtide ühisel kokkusaamisel Nuudi mereäärses suvekodus Juminda poolsaarel võisime tõdeda, et oleme piltlikult öeldes koos ära söönud puuda soola. Leidsime hea paralleeli raamatust „Kolm musketäri“, mille peategelased lähtusid deviisist „Üks kõigi ja kõik ühe eest!“. Juminda kohtumist võrdlesime naerusui aga raamatu „Kakskümmend aastat hiljem“ sündmustega – ROK-i ajaloolisest otsusest Balti olümpiakomiteede olümpiaperekonda naasmise kohta möödus siis 20 aastat.

Euroopa Olümpiakomiteede Assotsiatsioonis kujunes Nuudil väga hea kontakt ühenduse presidendi Jacques Rogge'iga, kellest sai hiljem ROK-i president. Kui tähistasime 1998. aasta detsembris EOK 75. sünnipäeva, siis kutus Nuudi pidustustele ka Rogge'i. Ootamatult selgus, et kõrge külaline ei saa Tallinnasse sõita – lennuajad ei klappinud. Nagu varemgi, tegutses Nuudi taas kiiresti ja tellis Rogge'i jaoks eralennuki. Külalisele sõitis lennukis vastu EOK peasekretär Rein Haljand, kes on tunnistanud, et ülesande täitmine läks korda üle noatera, kuid siiski õnnestus.

Nuudi on korduvalt rõhutanud, et soovis hoida ja kaitsta organisatsiooni tegevuse järjepidevust ja head mainet, millega oleks tagatud nii rahvusvaheline kui ka riiklik toetus. Talle oli presidendiametis abiks Tallinna abilinnapea, keskkonnaministri ja ettevõtjana saadud töökogemus ning tenniseliidu presidendi, Eesti Spordi Keskliidu (ESK) esimehe ja EOK asepresidendina talletatud juhtimispagas. Nuudi toonitas, et olümpialiikumine on spordiliikumise katus. Kui olümpialiikumise maine on hea, tegutsemine järjepidev ja resultatiivne, siis on igal tasandil alati võimalik leida spordile toetajaid ning levitada spordivaimustust.

Tiit Nuudi

EOK JA ESK OTSUSTASID ÜHINEDA

Üks Nuudi eesmärke oli viia oma ametiajal lõpuni Eesti spordiühenduste ühise katusorganisatsiooni loomine. 2001. aastal ühendatigi Eesti Spordi Keskliit EOK-ga.

Otsust põhjendasid Nuudi ja ESK esimees Andres Lipstok ühisavalduses:

Viimane kümnend Eesti spordis on loonud kaks varasemast diametraalselt erinevat mõõdet. Esiteks oleme ehitanud üles suhteliselt keerulise, kuid seniajani esmavajadusi rahuldanud spordisüsteemi. Teiseks oleme saanud täieõiguslikeks kaasalööjateks ja –rääkijateks rahvusvahelises spordielus.

Viimasel ajal meie ümber toimunud muudatused on üles kergitanud küsimusi, mis sunnivad seni tehtut ümber hindama ning tegema korrektiive edasise tegevuse planeerimisel. Kui Euroopas on olümpiakomiteede ja spordi keskliitude ühinemised toimunud kahes kolmandikus ligi viiekümnest riigist, siis on selge, et tegemist pole juhusega. Vestlused Euroopa kolleegidega on toonud välja kaks põhilist ühinemise põhjust – ressursside optimeerimine ja sünergia. Tõsi, Euroopas on ju neidki riike, kus olümpiakomitee ja spordi keskliit veel kõrvuti eksisteerivad, kuid on neiski arutatud võimalike liitumiste üle.

Muidugi ei tohiks me mujal toimuvast pimesi eeskujude võtta, vaid tegutsema ikka enese reaalsest vajadusest lähtuvalt. Nende vajaduste selgitamisega ongi EOK ja ESK ühine töörühm viimased pool aastat tegelenud, kasutades eksperdina konsultatsioonifirmat KPMG Estonia. Analüüs on näidanud, et ühinemise näol on tegemist täiesti normaalse ja igati loogilise protsessiga. Analüüs on näidanud muudki huvitavat, eeskätt seda, et nii EOK kui ESK liikmed vajavad täna juba uuenenud teenust. Oleme ühiselt leidnud, et kvaliteetsema ja kontsentreerituma

teenuse, aga ka uute teenuste turule toomiseks jääb meie jõud eraldi võetuna napiks ning väljapääs oleks just organisatsioonide ühinemises.

Ühinevad küll organisatsioonid, kuid iga organisatsiooni taga on inimesed. Oskus inimestega ümber käia, inimestega inimlikult suhelda, on enamiku organisatsioonide edu alus. Inimene on suurim väärtus. Majandusanalüütikud ei eksi, kui väidavad, et praegu tekib valdav osa lisaväärtusest mitte finantskapitali ja/või loodusressursside majandamisest, vaid inimkapitali majandamisest. Personaalsus ja personaalne lähenemine on uued võtmesõnad. Seda peaksime oma edasises töös üha rohkem arvestama ka meie, spordiinimesed.“

2001. aasta novembris kinnitati ka EOK uus põhikiri. Sellega vormistati ühtlasi Eesti spordi katusorganisatsiooni loomine.

MART SIIMANNI RIIGIMEHELIK HAARE

Mart Siimann tähtsustas oma tegevuses spordi ühiskondliku tähenduse rõhutamist, aktiivse eluviisi edendamist ja spordivaimustuse hoidmist. See oli tema arvates Eesti spordiedu jätkumise eeldus. Oma raamatus „Subjektiivselt“ tõdes Siimann, et need põhimõtted tõi ta kaasa spordiseltsi Kalev tegevusest.¹² Selle ühenduse juhtimine aastatel 1996-2001 oli talle nagu hüppelaud EOK presidendi toolile.

Mäletan üht 1996. aasta jutuajamist Kalevi tollase esimehe Tõnu Muraševiga, kes oli minu pinginaaber kooliaastatel ja kellest väga lugu pean. Kuna mul oli ajakirjanikuna Riigikogu liikmete tegevusest ülevaade, siis küsis ta minult nõu. Nimelt olid Kalevi tegevjuhid teinud valiku kutsuda Siimann organisatsiooni etteotsa. Me mõlemad Tõnuga tundsiime Siimanni koolipäevist Tartus kui heatujulist sportlikku poissi. Tõstatus küsimus, kas erakonda kuuluvat tipp-poliitikut on õige tuua spordiorganisatsiooni juhtima. Leidsime Muraševiga, et kui ta ise tahab, küllap siis on see ka õige otsus. Elu näitaski, et Siimanni valimine oli õige samm. Ta töötas suure pühendumusega.

Et Siimann oli aastatel 1997-1999 olnud Eesti peaminister, siis esitati talle suuri ootusi. EOK vajas stabiilse riikliku rahastamissüsteemi loomist rohkem kui iialgi varem. Senised allikad ei suutnud enam kasvavaid vajadusi rahuldada, spordielu vajas tugeva majandusliku ja seadusandliku aluse loomist.

Siimann suutis ära teha märkimisväärse töö vahendite saamiseks riigikassast ja hasartmängu maksust laekuvatest summadest. See parandas spordi rahastamist kõigil tasanditel ja maandas majanduslikust madalseisust tulenevaid pingeid. Aktiivselt jätkus Nuudi eestvõttel alanud erasektori kaasamine spordi toetamisel.

12 Siimann, Mart „Subjektiivselt. Esinemised, artiklid, intervjuud 2002-2012“ (Tallinn, 2012)

Mart Siimann

Siimann ei pidanud õigeks spordikoolide kaotamist ega orienteerumist ainult klubidele. Ta muretses, et koos muutustega nõrgeneb treenerite sotsiaalne kaitse. Muutuste leevendamisel pidas ta tähtsaks tugevate spordiklubide loomist ja arendamist, kellel oleks tegutsemiseks vajalikul määral vahendeid.

Tema eestvedamisel loodi ühendus Sport Kõigile, mis sai riigile oluliseks partneriks liikumisharrastuse poliitika kujundamisel. Tema mõte oli ka programmi „EOK tuleb külla“ käivitamine, mille käigus aidati kohalikel omavalitsustel rajada mänguväljakuid ja luua teisi sportimisvõimalusi. See elustas mõnegi maakoha spordielu.

Siimannil olid tipptasemel suhted nii Soome riigijuhtide Tarja Haloneni kui ka Paavo Lipponeniga, aga ka Soome Olümpiakomitee presidentide Tapani Ilkka ja Roger Taleriaga. EOK liikmed meenutavad tänini Siimanni kohtumisi olümpiamängudel valitsusjuhtide ja kõrgete riigiametnikega, kellega oli juba peaministrina kokku puutunud.

Ka Eesti Vabariigi president Arnold Rüütel soovis Siimanni oma nõunikuks. Siimann nõustuski, põhjendades seda valikut nii:

„Minu otsustamist raskendas see, et mul on armastatud töö Eesti Olümpiakomitees, millele olen pühendunud. Ma olen olnud aktiivne osaline seadusmuudatuste tegemisel, spordile uute sponsorite ja toetajate kaasamisel, mille tulemusel on lisandunud olümpialiikumisse uus ressurss miljonite kroonide väärtuses. Olen suutnud seda raha jaotada nii olümpia-võitjaile ja olümpiahõbeda omanikele pensioniteks kui ka noortele talentidele stipendiumideks, nii mängu- ja spordiplatside rajamiseks küladesse kui ka Spordilehe taas käivitamiseks, nii uue hoo andmiseks liikumisharrastusele kui ka spordi vaimsete väärtuste au sisse tõstmiseks. Olen teinud seda koos mõttekaaslastega EOK-s ning teadmise, et isiklik eeskuju spordirahvaga suhtlemisel, artiklite kirjutamisel, loengute pidamisel, terviserajal ja mänguplatsil on spordivaimustuse õhutamisel ja kolleegide motiveerimisel parem ükskõik kui ilusti silutud korraldusest või karmist käsust.“¹³

Selles selgituses avaldub hästi Siimanni kreedo tema tegutsemiseks olümpiakomitee eesotsas.

Riigimehe, poliitiku ja spordijuhina tähtsustas Siimann eriliselt EOK rolli Eesti riigi käekäigu kujundamisel. „Eesti Olümpiakomitee taastamist enam kui kaks ja pool aastat enne Eesti riiklikku taastamist võib pidada oluliseks rahvuslikku aadet kandvaks lüliks Eesti Vabariigi taastamisele viinud sündmuste ahelas,“ selgitas ta seda mõtet Arnold Greeni tegevust puudutavas peatükis oma raamatus „Subjektiivselt.“¹⁴

Hetk EOK täiskogu istungilt (2009)

13 Siimann, Mart „Subjektiivselt. Esinemised, artiklid, intervjuud 2002-2012“ (Tallinn, 2012), lk 181-182

14 Siimann, Mart „Subjektiivselt. Esinemised, artiklid, intervjuud 2002-2012“ (Tallinn, 2012)

NEINAR SELI SUUNAS PILGU TULEVIKKU

2012. aastal EOK presidendiks saanud Neinar Seli pööras pilgu kõigepealt tulevikku ja asus toetama lootustandvat järgnevat põlvkonda. Kui EOK esmane ülesanne on tagada olümpiakoondiste ettevalmistus ning edukas esinemine suve- ja taliolümpiamängudel, siis pilk tulevikku toob esile vajaduse koolitada olümpiakoondisele vääriline järelkasv. 2013. aastal kutsutigi ellu järelkasvuprojekt „Märka järgnevat põlvkonda“. Seli loobus presidendipalgast ja suunas selle summa järelkasvuprojektile. Esimesel kahel aastal toetasid projekti peamiselt EOK ja Seli ettevõtte Estiko, hiljem liitus rahastamisega ka Eesti Kultuurkapital.

Ettevõtmise vajalikkust kinnitas selle tulemuslikkus. Rio olümpiamängudel osales viis sportlast, kes kuulusid projekti „Märka järgnevat põlvkonda“ toetuse saajate hulka. Mõnigi selle tiimi liige on jõudnud maailma tippklassi ja võitnud täiskasvanute suurvõistlustel medaleid.

Audentese spordikooli kõrval jätkati Seli ajal ka maakondlike spordimeisterlikkuse treeningurühmade toetamist, millele oli alus pandud Siimanni eestvõttel. Heade sportlike eeldustega noored said tänu neile rühmadele harjutada kodukohas, kui seal olid olemas vajalikud treeninguvõimalused.

Seli on läbi ja lõhki tuttav sportliku tegevuse eri tahkudega. Nooruses kuulus ta meie paremikku vasaraheites ja kuulitõukes, parimates aastates mehena tuli ta seenioride klassis vasaraheite maailmameistriks. Ta juhtis Tartu spordiorganisatsiooni ja Eesti Kergetõustikuliitu, juhib Eesti Olümpiaakadeemiat ning oli enne presidendiks valimist EOK asepresident. Probleemide mõistmisel ja lahenduste otsimisel aitab teda teaduslik kraad (PhD).

Seli käsi on olnud mängus ka Tartu Spordiakadeemias, mis loodi 2014. aastal EOK, Tartu linna ja Tartu Spordiliidu koostööprojektina. Akadeemial on koostöölepingud eri klubide treeneritega, mitmete gümnaasiumide ja

kõrgkoolidega. Sportlastel võimaldatakse kasutada Tartu Ülikooli Kliinikumi spordimeditsiiniteenuseid ja kõiki Tartu treeningupaiku.

EOK rahastamisprobleemide lahendamisel soovis Seli seniseid põhimõtteid muuta. Asjalikus koostöös kultuuriministeeriumiga valmis kava toetada EOK tegevust stabiilselt riigieelarvest, ümber jaotada hasartmängumaksu nõukogu vahendid ning muuta kultuurkapitali toetuste korda. Lisaks seadis Seli eesmärgiks tõsta tunduvalt sponsorraha osakaalu EOK eelarves, milleks ta panustas riigiettevõtete toetusele. Paraku ei võimaldanud seda eesmärki saavutada riigi poliitilisel tasandil tehtud otsused.

Lisaks lõi Seli kaasa Eesti spordi strateegia väljatöötamisel. Spordirahva ühistöö tulemusena valmis strateegiline dokument „Spordipoliitika põhialused aastani 2030“, mis oli arutlusel 2014. aasta novembris toimunud VIII Eesti Spordi Kongressil. Dokumendi tähtsust kinnitab selle heaks kiitmine Riigikogus 2015. aastal.

Kiita võib Neinar Seli aegse EOK sekretariaadi asjalikku ja tulemuslikku tegevust nii sisuliste kui ka administratiivsete küsimuste lahendamisel peasekretär Siim Suklese juhtimisel. Pikka aega EOK spordidirektori ametis olnud Martti Raju tunneb peensusteni ROK-i reegleid ja võimalusi. Merle Kaljurand hoolitseb rahvusvaheliste noorteprojektide eest, mille raames on meie sportlased osalenud noorte olümpiapäevadel ja olümpiamängudel. Peeter Lusmägi on loonud riikliku liikumisharrastuse süsteemi, mis on saanud meie spordiliikumise lahutamatuks osaks. Anu Kaljurand oli tulemuslik mänedžer sponsorprogrammi ja reklaamiürituste korraldajana. Aivo Normak on viimaste aastate tööga viinud EOK kommunikatsioonisüsteemi nüüdisaegsele tasemele. Uuendatud on EOK infosüsteem veebikeskkonnas uudiste vahendamiseks, samuti hoitakse kätt pulsil sotsiaalmeedias. Natalja Inno tegutseb vilkalt büroojuhina.

Neinar Seli võttis EOK presidendi ameti üle Mart Siimannilt

URMAS SÕÖRUMAA PANUSTAB MEESKONNATÖÖLE

Urmas Sõõrumaa võttis EOK presidendiameti Neinar Selilt üle 2016. aasta 15. aprillil. Panustades selgelt meeskonnatööle, koondas ta EOK täitevkomiteesse tugevad tegijad ja jagas igaühele neist oma vastutusala. Sellega soovis ta tagada EOK kui organisatsiooni tegevuse tulemuslikkuse ning tagasiside spordialaliitudelt ja -ühendustelt.

Presidendi ettepanekul valiti täitevkomiteesse Tõnu Tõniste (asepresident), Jüri Tamm (asepresident), Toomas Tõnise, Urmas Paet, Anne Rei, Oliver Kruuda, Karol Kovanen, Marko Kaljuveer, Riho Terras, Hanno Pevkur, Reet Hääl, Mati Alaver, Helir-Valdor Seeder, Mihhail Kõlvart, Erki Nool, Kristjan Järvi ja Gerd Kanter. Peasekretärina jätkas Siim Sukles.

Aastakümnete jooksul spordiorganisatsioonide üles ehitades ja juhtides ning eri organisatsioonide ja nende liidritega suheldes on Sõõrumaa saanud rikkaliku kogemuse. Ta on andnud panuse Eesti Võrkpalli Liidu asepresidendina, Eesti Tennise Liidu presidendina ja EOK täitevkomitee liikmena. Kaalukad on olnud tema investeeringud spordi arendamisse. Sõõrumaa oli Audentese spordigümnaasiumi loomise algataja ja on kooli üks omanikke, samuti on ta Tere tennisekeskuse põhiomanik. Sponsorina on ta toetanud nii sportlasi kui ka spordiklubisid.

EOK autoriteedi tõstmiseks ühiskonnas soovis Sõõrumaa kaasata organisatsiooni juhtimisse laialdasemalt sporti armastavaid inimesi, seejuures tuua lisajõude ka täitevkomitee juurde loodud alakomiteedesse. Ühe võtme küsimusena nägi ta vajadust pöörata enam tähelepanu treeneritele ja kehalise kasvatusõpetajatele, kellest sõltub ka tulevaste võitjate teekond ja pühendumus. Samuti pidas president oluliseks suurendada Eesti Kaitseväge rolli spordiliikumises.

Koostöös era- ja avaliku sektoriga tahab Sõõrumaa luua Eesti Spordi Maja, et tuua spordiorganisatsioonid ja -ühendused sama katuse alla. Oma maja on ju olnud spordirahva ammune unistus.

Urmas Sõõrumaa

PARIISI OLÜMPIAKONGRESSIL

1994. aastal tähistati Pariisis pidulikult olümpialiikumise 100. aastapäeva ning selle sündmuse raames korraldati ka esinduslik olümpiakongress. Peasekretärina oli mul au esineda seal Eesti Olümpiakomitee nimel alloleva sõnavõtuga.

„Austatud esimees! Daamid ja härrad!

USA omaaegne president Theodore Roosevelt on öelnud, et kui ta poleks president, tahaks ta olla Georg Hackenschmidt.

Georg Hackenschmidt oli Georg Lurichi ja Aleksander Abergi kõrval üks Eesti maadlusajaloo suurkujusid, kes oli eeskujuks mitte ainult president Rooseveldile, vaid eelkõige paljudele Eesti noortele, nii naistele kui ka meestele. Selliste suurkujude sportlikud saavutused on heaks näiteks, kuidas väikerahva esindajad saavad endast spordi läbi märku anda.

Minu arvates oli nendel meestel täita oluline osa Eesti sportlaste hilisemal olümpiamedalite võitmisel. Pärast Eesti Vabariigi sündi 1918. aastal astus Eesti 1920. aastal iseseisva esindusega olümpiaareenile. See sai teoks tänu parun Pierre de Coubertini toetusele ja Belgia Olümpiakomitee kutsele. Eestist pärit sportlased võtsid juba varem osa olümpiavõistlustest: Martin Klein võitis 1912. aastal Venemaa meeskonna koosseisus maadluses hõbemedali. Eesti maadlusajaloo kõrghetk oli 1936. aasta olümpiamängudel Berliinis, kus raskekaallane Kristjan Palusalu tuli kahekordseks olümpiavõitjaks. Kuid ajavahemikul 1912-1936 saadud kuus kuld-, seitse hõbe- ja 11 pronksmedalit ei tulnud mitte ainult maadlusest. Mitmed teised spordialad said sellel ajal tuntuks.

Sport oli rahvusliku enesetunnetuse ja vaimu hoidmise vahend ajavahe-
mikul 1940-1991, mil Eesti oli okupeeritud Nõukogude Liidu poolt. Eestist pärit sportlasi, kes võistlesid Nõukogude Liidu koondises ja tõid koju olümpiamedalid, võeti vastu kui rahvuskangelasi. 11 kuld-, 11 hõbe- ja üheksa pronksmedalit 14 spordialal – selline on lühike kokkuvõte sellest perioodist.

Eestlaste olümpiavaimustus ei ole lahtunud. Oma sangareid kogunetakse tervitama meeleldi

Kui 1988. aastal tervitas rahvas Eesti olümpiakangelasi, öeldi välja soov saata juba Barcelonasse oma iseseisev delegatsioon. See loosung mängis minu arvates olulist osa, et Eesti on tänapäeval taasiseseisvunud riik.

Eesti olümpialiikumise ajalugu näitab ilmekalt, kuidas miljonirahvas säilitab rahvusliku enesetunnetuse spordi kaudu. Samal ajal aitas see Eestil tulla rahvusvahelisele areenile ja jõuda vastastikkusele mõistmisele teiste rahvastega.

Eesti rahvuslik olümpiaprogramm teenib kahte eesmärki. Esimene eesmärk järgib maailmas üldtuntud suunda – motiveerida noori tegelema spordiga. Teine eesmärk on Eestile omane: aidata kaasa rahvusliku spordisüsteemi arendamisele.

Eesti rahva keha ja vaimu on aidanud hoida heas vormis kaks tugevat traditsiooni: saja-aastane rahvusvaheline olümpialiikumine ja saja kahekümne viie aastane rahvuslike laulupidude traditsioon.

Viimasel ajal on palju räägitud olümpiamängude universaalsusest. Ma jagan samuti arvamust, et igal rahvusel peab olema võimalus näha oma sportlasi võistlemas ja võitmas.

Täna tähelepanu eest!“

QUO VADIS, OLÜMPIALIIKUMINE?

OLÜMPIA FENOMEN

“Maailmas arvatakse olevat viis kõigile mõistetavat universaalset keelt. Need on raha, poliitika, kunst, seks ja sport. Kusjuures selles viimases üldmõistetavas keeles – spordis – on neli ülejäänut tihedalt läbi põimunud just viimase sajandi jooksul,” märgib Juan Antonio Samaranchi biograaf David Miller. „Spordiliikumise kõige ilmekamaks väljundiks on olümpiamängud.”¹⁵

Samaranchise on ütelnud, et r-täht on tema biograafia pealkirjas „Olympic Revolution“ ülearu. Olümpialiikumises polevat viimastel aastakümnetel toimunud mitte revolutsioon ehk pööre algsetest eesmärkidest kaugemale, vaid evolutsioon ehk areng.

Sport on rahvaid ühendanud nende paljudest erinevustest hoolimata. Tugeva ja terve, kehaliselt ja vaimselt arenenud harmoonilise inimese eeskujuna on olnud olümpismi alus nii antiiksetel kui ka nüüdisaegsetel olümpiamängudel. Kuid seda, et olümpiamängudel osalevad nüüd peaaegu kõikide maailma riikide sportlased viielt kontinendilt, ei osanud omal ajal küll keegi ette näha.

Küllap on see lihtsasti seletatav. Olümpia on mõistetav tervele maailmale. Arusaadav on ka olümpiaatleetide soov pürgida maailma tähelepanu keskmesse ja saada kangelaseks. Samuti riigijuhtide ja spordirahva soov näidata oma rahvuslikku potentsiaali. Ja sportlaste lihtne inimlik soov – tunda jõupingutusest rõõmu.

Sportlastele on olümpia ühe, kaasaelajatele teise tähendusega. Küllap olid eestlased vaimustunud, kui Maarjamaa mees, maadleja Martin Klein võitis 1912. aastal Stockholmis meie esimese, hõbedase olümpiamedali. Või kui Jüri Lossman lõpetas 1920. aasta olümpiamängudel maratonijooksu teisena. Vaimustus kasvas veelgi, kui tõstja Alfred Neuland võitis seal samas Antwerpenis Eestile esimese olümpiakulla.

Tugev emotsionaalne laine rullus üle Eesti, kui maadluskorüfee Kristjan Palusalu krooniti 1936. aastal Berliinis kahekordseks olümpiavõitjaks,

15 Miller, David „Olympic Revolution. The Biography of Juan Antonio Samaranch“ (London, 1992), lk 3

kusjuures oma võiduteel alistas ta Saksamaa esindaja selle riigi võitu ja võimu ihkavate peremeeste silme all. Eestlase võit pani miljonirahva hinges helise-ma uhkuserõõmu, sest just spordivõistlustel – ausa võistluse areenil – saame maailmale näidata, mis puust on Eesti mehed.

Albertville'i olümpiamelu

OLÜMPIA MISSIOON

Antiikolümpiamängudel hinnati tugevat inimest ja ausat võistlust, austati olümpiakangelasi ja peeti üksteisest lugu. Aastasadu hiljem võttis inimkond antiikolümpiast lõpuks eeskuju ja pani aluse nüüdisaegsetele olümpiamängudele. Järgides olümpialiikumise ideaali – saada tugevaks ja harmooniliselt arenenud inimeseks – avanes noortele nüüd võimalus tõusta spordikangelaseks mitte ainult olümpiaareenil, vaid eelkõige oma rahva seas.

Sündis olümpialiikumine, nähtus, mis aitas oluliselt kaasa rahvusvahelise spordielu arengule. Tänapäevaks on olümpialiikumisest saanud maailma kõige laiema haardega sotsiaalne liikumine. See ühendab rahvaid ja avaldab mõju rahvusvahelisele poliitikale, ergutab rahvuslikku spordielu ning annab tõuke rahvusvahelisele areenile pürgijatele, nende treeningu eesmärkidele ja sportliku eluviisi valikule.

Osvald Käpp (Amsterdam 1928)

Pärast esimeste nüüdisaegsete olümpiamängude lõppu tõdes Pierre de Coubertin: “Sõbrad, pidu on lõppenud. Käes on spordi argipäev.” Õilsa mõtviisiga, moraalselt puhastele inimestele oli tema arvates kallis ka rahuaeg, inimkonna kõige hinnalisem vara.¹⁶

16 „Pierre de Coubertin“ (Tallinn, 1979), lk 87

← Eduard Pütsep (Pariis 1924)
 Alfred Neuland (Antwerpen 1920)

OLÜMPIA MOTIVATSIOON

Kui võrrelda enam kui sajand tagasi kirja pandud olümpialiikumise aluspõhimõtteid tänapäevaste arusaamadega, siis võib öelda, et maja vundament on küll jäänud, kuid selle peale on ehitatud täiesti uus hoone, mille välimus on teistsugune, kui seda soovis näha olümpialiikumise isa.

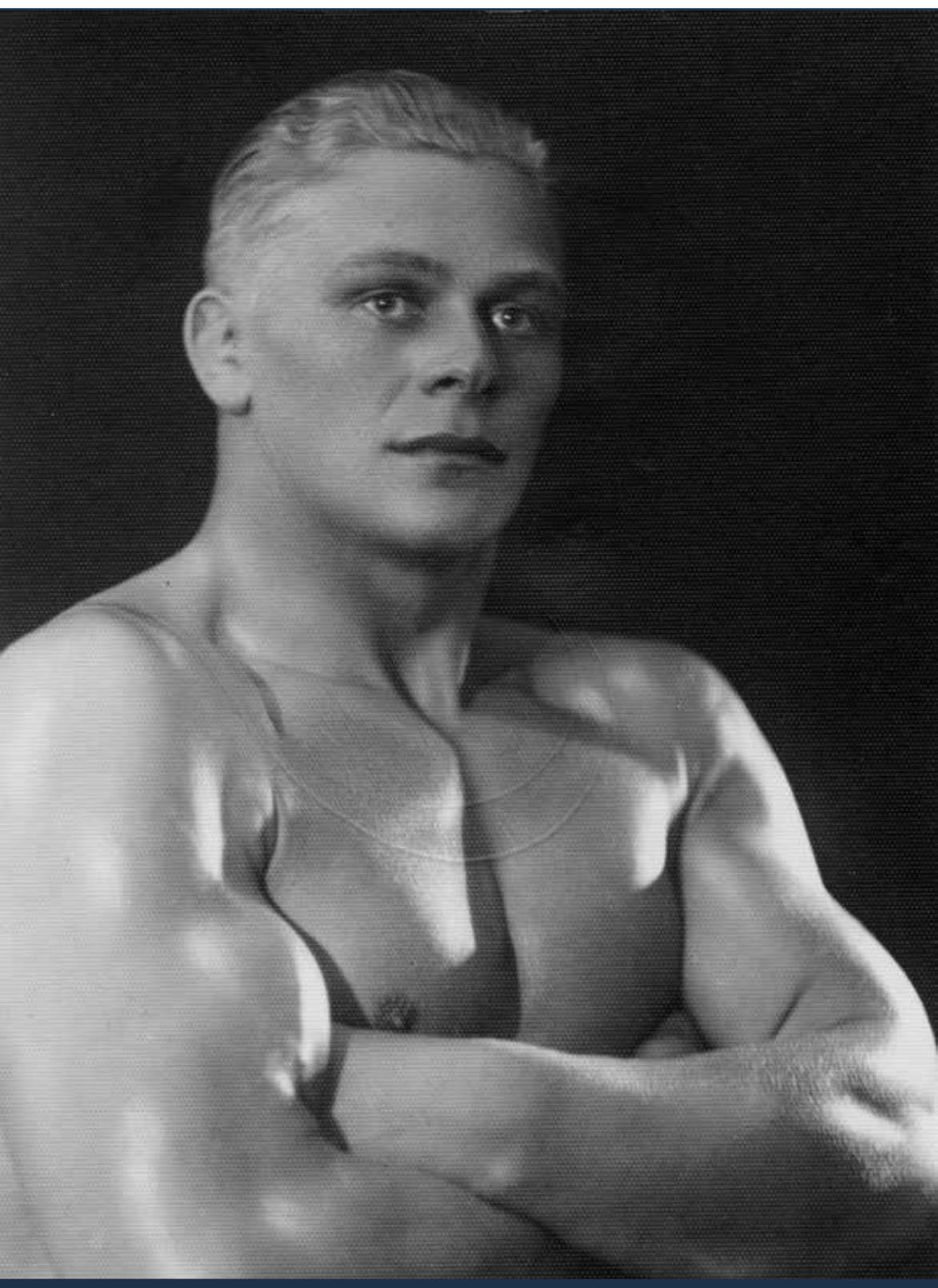
Võib loetleda mõningaid markantsmaid näiteid, kus olümpialiikumist on püütud ära kasutada poliitilistel eesmärkidel. 1956. aasta Melbourne'i mängude aegu valitses kriis seoses Ungari sündmustega. 1968. aasta Mexico mängudel protesteerisid USA mustanahalised sportlased rassilise diskrimineerimise vastu. 1972. aastal Münchenis tungisid olümpiakülla Palestiina terroristid ja hukkus hulk Iisraeli sportlasi. 1976. aastal Montrealis lahkusid mängudelt Aafrika riigid, protestides nõnda Uus-Meremaa ja Lõuna-Aafrika

Voldemar Väli (Amsterdam 1928)

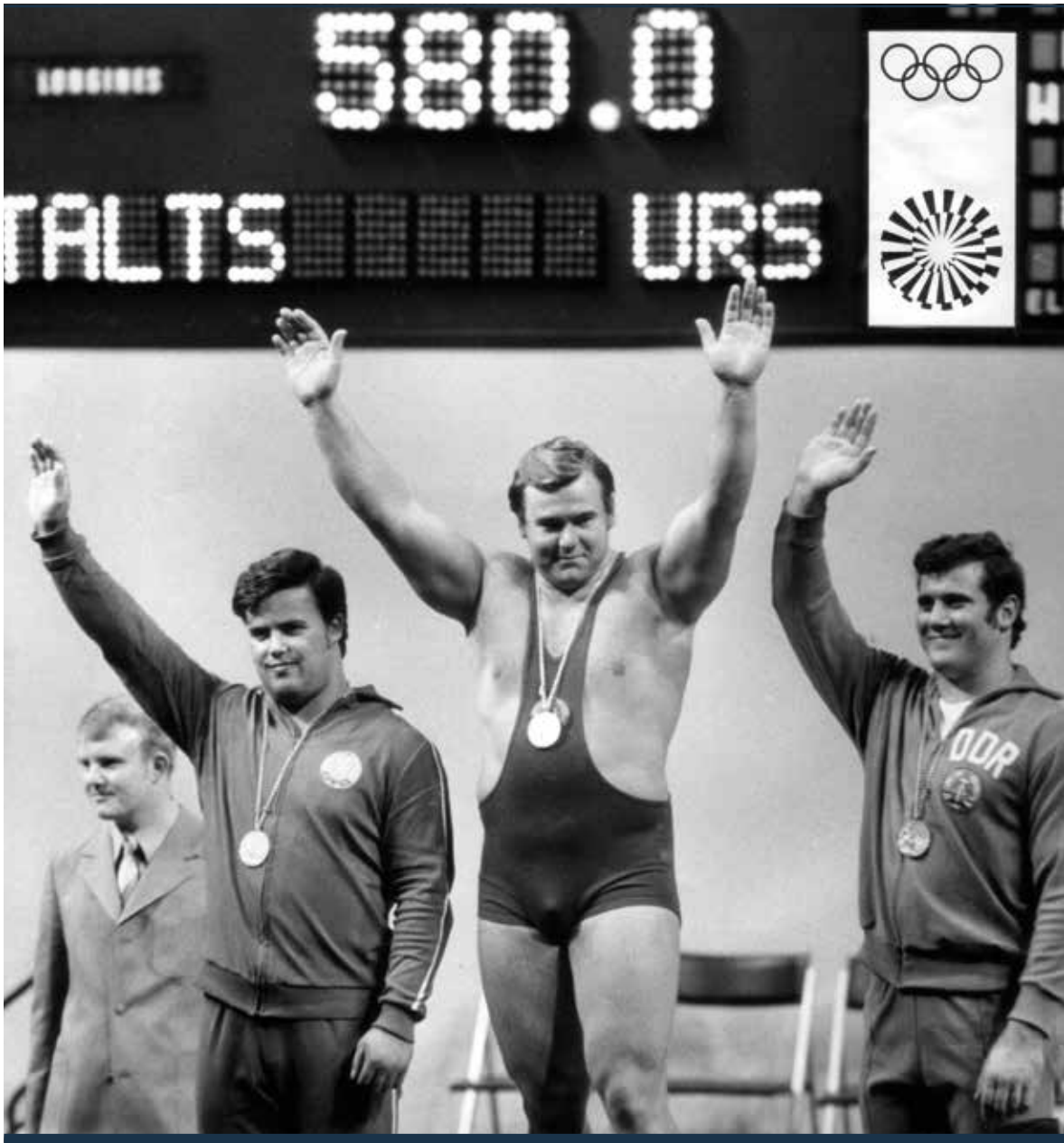
Kristjan Palusalu (Berliin 1936) →

Vabariigi spordisuhete vastu. 1980. aastal boikoteerisid paljud lääneriigid eesotsas USA-ga Moskva olümpiamänge, sest NSV Liit oli alustanud sõda Afganistanis. 1984. aastal vastas sotsialismileer NSV Liidu käsul Los Angelese olümpia boikoteerimisega.

Jaan Talts (München 1972)

OLÜMPIASPORTLASE MÄÄRATLUS

Jüri Tarmak (München 1972)

Aastakümneid peeti olümpiamänge ainult amatöörspordivõistluseks ja võideldi kangekaelselt professionalismi vastu. ROK-i amatöörismireeglid, mille kohaselt võisid sportlased oma tegevuse eest vaid piiratud kompensatsiooni saada, olid rahvusvahelises spordiliikumises nagu etalon. „Amatöörspord on tõekspidamine, mitte seadus,” väitis ka Henri de Baillet-Latour, kes sai pärast Coubertini ROK-i presidendiks.¹⁷

Pierre de Coubertin ei suutnud leppida mõttega, et maailma spordielu arenedes tuleb amatöörspordi reeglites rohkesti järeleandmisi teha. Veel 1925. aastal ROK-i presidendi kohalt lahkudes rõhutas ta südamevaluga: „Rahvusvaheline komitee peab suurendama lugupidamist nende printsiipide ja traditsioonide suhtes, mis mängud suureks tegid ja mis moodustavad nende aluse.”¹⁸

Amatöörismi viimaseks suureks lipukandjaks nimetati 20 aastat (1952-1972) ROK-i juhtinud ameeriklast

17 de Baillet-Latour, Henri „Olympic Message“ (Lausanne, 1983), lk 37

18 „Pierre de Coubertin“ (Tallinn, 1979), lk 215

 Johannes Kotkas (Helsinki 1952)

  Svetlana Tširkova (Mexico 1968, München 1972)

Avery Brundage'i. Ta püüdis visalt hoida majanduslikke huvisid olümpia-liikumisest eemal. Kuid raha pealetungi peatamine polnud lihtne. Ühelt poolt soovisid suured firmad sportlasi oma kampaaniates kasutada, teisalt vajasisid ka tippportlased materiaalselt tuge nii treenimiseks ja tippu jõudmiseks kui ka tipus püsimiseks. Käibeale tuli kurjakuulutav väljend "kommertsialiseerumine".

Piltlikult öeldes – vesi tammi taga paisus ja kogus jõudu. Esiolgu üritati tammi tugevamaks ehitada, peagi sellest aga loobuti ning otsustati hakata vett lüüsidest läbi laskma. Muudatuste paratamatust tajus ka Samaranch, kirjutades juba 1982. aastal: "Kogu oma ajaloo kestel on Rahvusvaheline Olümpiakomitee võidelnud selle eest, et levitada oma ideid vendlusest, sõprusest, rahust, üldisest üksteisemõistmisest. Kas siis olümpiamängud pole olnud juba üle sajandi suurimaks rahvusvahelise koostöö manifestatsiooniks? Meil pole enam vaja defineerida, kes on tõeline amatöör, vaid hoopis seda, kes on tõeline professionaal." ¹⁹

Sportlaste motiveeritus hakkas muutuma, nende jäägitu spordile pühendumine vajab üha enam materiaalselt katet. ROK pidi midagi muutama ja seda tehtigi. Olümpiahartas sätestati nüüd, et sportlane ei tohi olümpiamängude ajal mitte midagi reklaamida, samuti lisati punkt, et mängudele pääseb vaid sportlane, kes järgib ROK-i reegleid. Atleetide amatöörsust või professionaalsust enam ei määratletud.

Ants Antson (Innsbruck 1964)

19 Samaranch, Juan Antonio „Olympic Message“ (Lausanne, 1982), lk 41

OLÜMPISM KÄIB AJAGA SAMMU

Viljar Loor (Moskva 1980)

Aavo Pikkuus (Montreal 1976) →

Olümpiahartas on nüüdisajastatud ka olümpismi sisu, mille kohta kasutatakse kõike lubavat sõnaühendit: moodne olümpism. Tsitaat: „Olümpism on elufilosoofia, mis ülendab ja ühendab keha, tahte ja vaimu omadused harmooniliseks tervikuks. Seostades sporti kultuuri ja kasvatusesega, püüdleb olümpism sellise elulaadi poole, mis rajaneb jõupingutustes leitud rõõmul, heade eeskujude kasvatuslikel väärtustel ja üleüldiste eetiliste põhimõtete austamisel.”

Edasi märgitakse, et olümpialiikumise eesmärk on anda panus rahumeelse ja parema maailma rajamiseks, kasvatades noorsugu spordi kaudu, mida harrastatakse olümpialikus vaimus ja ilma igasuguse diskrimineerimiseta, mis eeldab vastastikkustarusaamist sõpruse, solidaarsuse ja ausa mängu vaimus.²⁰

Samas on olümpialiikumine saanud tänu koostööle ärimaailmaga majandusliku toe. Seetõttu võib küsida, kas olümpiasportlane on muutunud tööriistaks või vahendiks ärieesmärkide saavutamisel? Kuidas haakub see spordi ülla sisuga? Kas ei soovi ka sportlased nüüd tippu jõudes ärimaailma uksevõtit keerata? Need küsimused alles vajavad selgeid vastuseid.

ROK-i turundussüsteem toetab nii olümpiamängude korraldajaid, rahvuslikke olümpiakomiteesid, rahvusvahelisi spordialaliite kui selle kõige kaudu ka olümpiasportlasi. Hinnanguliselt ringleb olümpia turundusprogrammis nüüdsel ajal koguni üle miljardi dollari.

OLÜMPIA UNIVERSAALSUS

Suveolümpiamängud on arenenud nii kiiresti, et on tekkinud vajadus osavõtjate arvu piirata. Tänapäevaks ongi ROK kehtestanud korraldajatele piirarvud: 10 500 sportlast ja 5000 ametiisikut. Kui varem võis rahvuslik olümpiakomitee sportlasi olümpiale lähendada oma normidest ja tahtest lähtudes, siis nüüd on otsuste aluseks rahvusvaheline kvalifikatsioonisüsteem, mis nõuab sportlastelt pidevat osalemist rahvusvaheliste spordivõistluste karussellis.

Rahvuslikud olümpiakomiteed on avaldanud õigustatud kartust, et normide tõttu võib mõnel riigil kaduda olümpial osalemise võimalus. ROK soovib aga omalt poolt, et osalemisvõimalus oleks kõikidel riikidel, et mängud oleks tõeliselt universaalsed. Riikidele, kelle sportlased norme täita ei suuda, antakse osalemisvõimalus nn wild card süsteemi ehk vabapääsmete abil.

Erika Salumäe (Soul 1988, Barcelona 1992)

Jaak Uudmäe (Moskva 1980)

Ivar Stukolkin (Moskva 1980)

Mait Riisman (Moskva 1980)

OLÜMPIAVAIMUSTUS LOOB KOOSKÕLA

Olümpiamängude ajal hingavad kaasaelajad ja asjaosalised justkui ühes rütmis, nende mõtted ja soovid sulanduvad. Eestlased tunnevad midagi sarnast ka laulupidudel, kus laulavad küll tuhanded suud, aga kuulda on vaid üks tugev ühtekõlav laul. Säärasele olümpiavaimustusele annavad erilise jõu võistlustest tehtavad teleülekanded, mida jälgib suur osa maailma teleauditooriumist. Tippsündmus tuuakse kogu tema eheduses vaatajatele koju kätte. Mõistagi on selle mõju võrratult suurem siis, kui olümpiaarenil võistleb oma rahva kangelane.

Öeldakse, et kui ajakirjandust pole kohal, siis pole seda üritust olnud. Meedia loob olümpiapsühhoosi, olles muutnud olümpialikumise ärimaailma jaoks võimsaks kanderaketiks. Teleõiguste müügist saadav rahasumma on aina kasvanud. Kui veel 1960. aasta Rooma mängude ülekanded tõid tulu vaid 394 000 dollarit, siis 2000. aasta Sydney mängude TV-õiguste eest tuli lauale panna juba 1,3 miljardit dollarit.

ROK suhtub turundustemasse äärmiselt tõsiselt, kehtestatud on selged reeglid, loodud on eraldi turundusüksus. Käivitatud on rahvusvaheline TOP programm, kuhu kuuluvad 10-12 ülemaailmset suurfirmat sisuliselt blokeerivad konkurentidele võimaluse pääseda olümpiamängude kaudu avaliku tähelepanu keskmesse, kuid peavad selle eest loomulikult maksma ka kopsaka rahasumma. Teenitava raha abil on ROK käivitanud olümpiasolidaarsusprogrammi, mille kaudu toetatakse kõiki rahvuslikke olümpiakomiteesid.

 Erki Nool (Sydney 2000)

RAHVUSVAHELINE OLÜMPIAKOMITEE **ÜHENDAB** MAAILMA SPORDILIIKUMIST

Rahvusvaheline Olümpiakomitee on olnud olümpialiikumise kõrgeim võim algusest peale, 1894. aastast alates. Selle esimene president aastail 1894-1896 oli kreeklane Demetrius Vikelas, esimene peasekretär aga prantslane, olümpiaisa Pierre de Coubertin, kes oli presidendiks aastail 1896-1925.

Järgmisena juhtis ROK-i belglane Henri de Baillet-Latour (1925-1942), kes suri ametis oleku ajal. Tema positsiooni võttis üle rootslane Sigfried Edström, ehkki ametlikult valiti ta presidendiks alles II maailmasõja lõppedes. Kokku täitis rootslane olümpiajuhi kohustusi kuuel aastal (1946-1952).

Edasi istusid üksteise järel presidenditoolil ameeriklane Avery Brundage (1952-1972) ja iirlane Michael Killanin (1972-1980). Neist viimane üritas vapralt vähendada olümpialiikumises eksisteerinud vastuolusid, mille olid tekitanud seniste juhtide autoritaarsus ja konservatiivsus.

Hispaanlase Juan Antonio Samaranchi (ametis 1980-2001) juhtimisel korrastati turundust ja majanduspoolt ning toodi mängudele kõikide ROK-i tunnustatud rahvuslike olümpiakomiteede sportlased. Belglase Jacques Rogge'i osaks (2001-2013) langes poliitiliselt rahutu maailmaga suhtlemine ja dopinguskaandaalide lahendamine.

Ametis olev president, sakslane Thomas Bach võttis Rogge'ilt teatepulga üle endiselt poliitilist pinget täis maailmas. Jätkuvalt peab ta tegelema dopingumurega. Suurt survet avaldatakse olümpiaprogrammi uuendamisel. Käib võitlus konservatiivsete ja uuendusmeelsete vahel.

Konservatiivsest 115 liikmega ROK-ist on tänaseks saanud rohkem kui 200 rahvuslikku olümpiakomiteed liitev avatud ja paindlik ühendus, mis on lisaks rahvuslikele olümpiakomiteedele katusorganisatsiooniks ka rahvusvahelistele spordialaliitudele ja olümpialiikumisega seotud organisatsioonidele. ROK-i juhtkond on vaatamata kriitikale suutnud dirigendina arukalt suunata eri huve esindavate spordiühenduste tegevust.

Tiit Sokk (Soul 1988)

OLÜMPIAPEREKOND

Olümpiamängude avamisel tervitatakse kõikide osalevate riikide delegatsioone. 2012. aasta Londoni olümpiamängudel tegid kaasa 204 riigi sportlased, neli aastat hiljem Rio de Janeiros osales juba 207 delegatsiooni. Kuid olümpiaperekond on mängude osalejaskonnast palju suurem. Ehk nagu on öelnud Juan Antonio Samaranch: „Tänu oma tohutule mõjuvõimule annab olümpiaaura maailmale võimaluse tunnetada end ühtses tervikus olevana.“

Olümpiaperekond ühendab Rahvusvahelist Olümpiakomiteed, Ülemaailmset Rahvuslike Olümpiakomiteede Assotsiatsiooni, kontinentide olümpiakomiteede assotsiatsioone, rahvusvahelisi olümpiaalade spordiliite ja ROK-i tunnustusega spordiliite, mängude korralduskomiteesid ning rahvuslikke olümpiakomiteesid.

Andrus Veerpalu (Salt Lake City 2002, Torino 2006)

KUHU LIIGUB OLÜMPIA?

Eespool tsiteeritud Samaranchi tähelepanek olümpia revolutsiooni ja evolutsiooni kohta annab ainet mõtisklemiseks. Kas olümpialiikumise arenguid iseloomustab paremini revolutsioon või evolutsioon? Kas tippatleet on oma rahvale eeskuju või artist elukutseliste ülemaailmses vaatamängus? Kas olümpiasport elab endiselt Coubertini põhimõtete vaimus?

Kahjuks peab ütleva, et veidi rohkem kui sajandi jagu nüüdisaegseid olümpiamänge on liialt lühike aeg põhjapanevateks vastusteks neile intrigeerivatele küsimustele. Kuid loodetavasti saame aja jooksul kõiges selles selgust. Nii, nagu andis antiikolümpiamängude käekäik vastuse nende tugevuse kohta.

← Gerd Kanter (Peking 2008)

  Kristina Šmigun-Vähi (Torino 2006)

Pekingi olümpiakangelaste vastuvõtt Tallinnas Raekoja platsil. Vaimustunud rahva ette tulid olümpiavõitja Gerd Kanter ning hõbedamehed Jüri Jaanson ja Tõnu Endrekson

LÕPETUSEKS

Me loeme endiselt päevi, tunde ja minuteid, mis on jäänud järgmiste olümpiamängude alguseni. Me jälgime olümpiatule teekonda. Sadakond päeva enne mängu süüdatakse antiiksete mängude sünnipaigas Olümpias tõrvik.

Ülev on hetk, mil olümpiatuli mängude peastaadionil süüdatakse. Tulesüütaja on mööda treppi tõusnud tuleorni juurde või on tõstnud viinud tõrviku koos tulesüütajaga kõrgesse torni. Olümpiatuli on süttinud vibunoollest. See on laskunud suusahüppemäest. Austraallased tõestasid, et tõrvik võib leegitseda isegi vee all. Londonis aga süttis olümpiatuli kõikide osavõtivate riikide kokkukantud tulest. See oli tõepoolest sümboolne.

Kahjuks on olümpiatule teekonnal olnud ka häirivaid vahejuhtumeid: kord on tuli kippunud ise kustuma, kord on püütud seda kustutada, kord aga tõrvikut jooksja käest ära rebida. Ühe tulekandja elutee lõppes enne, kui ta sai täita talle antud austava ülesande. Teine tulekandja suri kohe pärast olümpiatule üleandmist järgmisele kandjale.

1956. aasta Melbourne'i mängude tule teekonnal otsustasid üliõpilased teha enneolematut nalja. Kui olümpiatuli hakkas sisenema Sydney linna, jooksid tudengid võltstõrvikuga ootusärevuses rahva ette Sydney raekoja platsile. See juhtus vaid mõni minut enne õige tule saabumist. Tähtsad isikud eesotsas linnapeaga võtsid petturist tulekandja pidulikult vastu. Kui aga saabus õige olümpiatuli, sattusid vastuvõtjad segadusse. Linnapea proovis toimunut naljaks keerata, aga rahvas tundis ennast vembumeeste teost solvatuna.

Olümpiatule süütaja valimisel on sagedasti lähtutud mõnest ajaloolisest või sümboolsest seigast. 1952. aasta taliolümpial Oslos süütas tule polaaruurija Fridtjof Nanseni pojapoeg Eigil Nansen, 1964. aastal Tokyos aga Yoshinori Sakai, kes sündis Hiroshimas aatompommi plahvatamise päeval. Neli aastat hiljem Mexicos süütas tule esimest korda naine, 1996. aasta mängudel Atlantas aga haiguse küüsis vaevlev legendaarne poksija Muhammad Ali.

KASUTATUD KIRJANDUS

- Ampolo, Carmine et al „The glory of Olympia. Art, Heroes and Myths of the Ancient Olympic Games“
(Verona, 1985)
- de Baillet-Latour, Henri „Olympic Message“ (Lausanne, 1983)
- Durry, Jean „Pierre de Coubertin the Visionary“ (Paris, 1996)
- Lääne, Tiit „Arnold Green“ (Tallinn, 2009)
- Miller, David „Olympic Revolution. The Biography of Juan Antonio Samaranch“ (London, 1992)
- Müller, Norbert „One Hundred Years of Olympic Congresses 1894/1994. History, Objectives, Achievements.
International Olympic Committee.“ (Lausanne, 1994)
- „Olümpiaharta“ (Tallinn, 1995)
- Parašin, Leonid „Olümpiaregatiiraamat“ (Tallinn, 1983)
- Roos, Aarand „Areenilt arhiivi. Eesti Spordimuseumi ja Eesti Spordiajaloo Seltsi toimetised 10“ (Tartu, 2013)
- Samaranch, Juan Antonio „Olympic Message“ (Lausanne, 1982)
- Samaranch, Juan Antonio „The Relevance of Pierre de Coubertin Today. Report of the Symposium 18th to 20th
March 1986 at the University of Lausanne“ (Mainz, 1987)
- Siimann, Mart „Subjektiiivselt. Esinemised, artiklid, intervjuud 2002-2012“ (Tallinn, 2012)
- Sommer, Sven (koostaja) „Eesti Olümpiakomitee 75“ (Tallinn, 1998)
- Viru, Atko-Meeme „Eluhelgus ja ajavarjud“ (Tartu, 2006)
- Voolaid, Kalle (koostaja) „Eesti Olümpiaakadeemia 25“ (Tartu, 2014)

ESTI OLÜMPIAKOMITEE

Eesti Spordi- ja
Olümpiamuuseum

Käesolev raamat heidab pilgu Eesti Olümpiakomitee tegevusele ja olümpialiikumisele Eestis läbi aastakümnete, tehes seda pealtnägija silme läbi. Autor – ajakirjanik ja sporditegelane Gunnar Paal – on olnud aastakümneid olümpialiikumisega seotud, tegutsedes pikki aastaid Eesti Olümpiakomitee peasekretärina ning olles tänaseni selle organisatsiooni liige.

ISBN 978-9949-9033-7-5

